

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio I. De Certitudine Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

luntatis, non potest esse malus intrinsecè, quamvis possit esse malus malitiâ extrinsecâ & denominativâ. Ergo nec actus intellectus supernaturalis, potest esse falsus & erroneus, non enim elevaret, sed deprimeret.

RESPONDETUR. Actum supernaturalem non posse esse falsum & erroneum, si nec sit conformis objecto, nec procedat secundum hunc & nunc; deteriorem enim hominem ut assumitur redderet: sicut semper etiam in naturalibus, deteriorem, error reddit, non reddit prudentia: consequenter nec ille actus fidei deteriorem redderet. Ergo sicut prima operatio, cujus veritas sumitur ex objecto, non prout est à parte

rei, sed prout præsentato, non reddit deteriorem intellectum: ita & in præsentem.

INSTABIS Tertiò. Non potest DEUS producere habitum erroris. Ergo nec dictum habitum.

RESPONDETUR. De Antecedenti inferri erit. Interim disparitas est: quia habitus erroris ut talis, non habet ullum actum, qui importet perfectionem, qui sit in bonum operantis, qui non dedecet specialiter naturam intellectualem. Jam autem habitus ille, etiam assentiens putatæ revelationi, non haberet actum dedecentem naturam intellectualem, sicut illam nec prudentia dedecet.

DISPUTATIO. III.

De Passionibus objecti Fidei Divinæ.

Nomine harum passionum veniunt Certitudo & obscuritas: rationem tamen principalioris habet certitudo; hinc evidentiam permittit sibi truncari fides per motiva credibilitatis, & alia, de quibus infra: summam autem certitudinem non permittit sibi truncari, de qua certitudine *Sit*

QUÆSTIO I.

De Certitudine Fidei,

PRÆMITTO Primò. *Notificari posse certitudinem per contrarii exclusionem*; nempe quod sit assensus formidinis expulsius, ad eum modum, quo suo modo notificatur frigus per hoc, quod expellere natum sit calorem. Quæ ipsa formido, involvit semper & assensum & dissensum. Ratio quia si non involveret assensum non esset formido, sed simpliciter & absolute Negatio. Rursus si non involveret dissensum, esset absoluta affirmatio. Qui ipse assensus & dissensus, debet quidem esse circa idem, sed non propter idem. Quod debeat esse circa idem. Ratio est, quia aliàs assensus ille & dissensus, haberent se omnino disparatè, si haberent se disparatè, assensus non restringeret vim dissensus, & e contra. Consequenter assensus, simpliciter esset assensus, simpliciter autem assensus, non est formido. Non tamen dissensus & assensus debent esse circa idem propter idem: quia aliàs in formidine verificarentur duo contradictoria; & idem quod affirmaretur, negaretur, & quod negaretur, affirmaretur;

duo autem contradictoria in nullo assensu possunt, simul secum stare. Porro in ista v. g. formidine, fortassis Petrus non solvet debitum, fortassis solvet, formido illa, non versatur circa potentiam physicam, non solvendi Ratio quia objectum formidinis, est illud, quod est ratio formidandi, potentia autem illa physica, non est ratio formidandi: illud enim non potest esse ratio formidandi, quod cum actu certissimo stare potest. Jam autem qui certo scit, quod sit futura solutio, nescit dari potentiam physicam ad non solvendum, cum liberè solvat. Nec item versatur illa formido penes solutionem & non solutionem, quia aliàs in illa formidine contradictoria verificarentur. Quod ergo tandem erit objectum formidinis? Formido illa versabitur assensu circa objectum quod est futurum vel non futurum, ita ut rationes ipse, quas habet assentiendi, & rationes quas habet non assentiendi, ingrediantur illud Objectum. Ratio quia imprimis in hoc modo assentiendi & dissentiendi, non verificabuntur contradictoria, quia licet sint de eodem, non sunt propter idem, seu ratione ejusdem. Ex altera parte, servatur id quod diximus supra, nempe formidinem circa idem debere versari assensu & dissensu. Et certè bene per hoc salvatur formido, quo sublato, primò & per se tollitur formido, sed sublati rationibus & motivis assentiendi & dissentiendi tolleretur per se formido. Quod ipsum probatur. Quia sublati rationibus assentiendi, & manentibus rationibus

rationibus dissentendi, simpliciter esset negatio, adeoque non jam formido, & è converso, sublatis rationibus dissentendi & manentibus rationibus assentiendi, simpliciter esset affirmatio, adeoque non jam formido. Et hoc præmissum notificat, quid sit certitudo, & quod obiectum formidinis, opposita certitudini.

PRÆMITTO Secundò. *Duplicem nos posse spectare certitudinem.* Quandam subjectivam, & ex parte certificati se tenentem. Aliam obiectivam, & à parte certificativi spectabilem. Est hæc divisio D. Thomæ. Nam hic quæst. 4. art. 7. discurre utrum fides sit certior scientiâ, & aliis virtutibus intellectualibus, dicitque in (.) quòd dividendo habitus intellectuales, qui versantur circa contingentia, qualis est prudentia & ars, hos duos habitus vel ipsa certitudine materiæ superat fides: quia est inquit *de aternis que non contingit aliter se habere.* Secundò potest comparari fides ad sapientiam, scientiam & intellectum. Ad hos habitus comparando fidem, dicit certitudinem dupliciter spectari posse. Uno modo ex causa certitudinis, & sic dicitur esse certius illud, quod habet certiore causam: & hoc modo est fides certior: quia fides innitur veritati Divinæ, Sapientia autem rationi humanæ. En certitudinem ex parte obiecti. *Alia, inquit, modo potest considerari certitudo ex parte subjecti: & sic dicitur esse certius, quòd plenius consequitur intellectus humanus.* Conceditque certiores illos esse habitus. En certitudinem subjectivam. Quòd si duplex est illa certitudo, debet habere commune genus certitudini ut sic, quæ certitudo ut sic, inquantum est genus proximum, est certitudo intentionalis, quæ ipsa inquantum communis subjectivæ & obiectivæ, erit definitivè firmitas lineæ noscendi; quæ ipsa firmitas videtur non aliud esse, quàm necessitas & infallibilitas quædam. Nam & rationes dantur necessarie, & assensus necessarij, & rationes dantur infallibiles, & ipsi assensus infallibiles. Unde & S. Thomas in explicanda certitudine recurrit ad infallibilitatem. Hinc quando opponit sibi fidem non esse certissimam, quia est ex auditu, & tamen auditus non est ita certus ac visus: respondet hic quæst. 4. art. 8. ad 2. *Quòd si ille, à quo auditur multum excedat visum videntis, sic certior est auditus quàm visus;* quam ipsam certitudinem per infallibilitatem explicat, additenim: *Magis est homo certus de eo, quod audit à Deo, qui falli non potest; quàm de eo, quod videt propria ratione, que falli potest.* In explicanda item certitudine recurrit ad infallibilitatem inferius quæst. 14. à 4. in (.)

Præter Auctoritatem ostenditur, quod certitudo infallibilitatem importet. Nam etiam in aliis materiis Ly certum pro infallibili dicitur. Unde dicitur certus ictus, hoc est infallibilis, dicitur item hospes certò venturus, hoc

est infallibiliter, infallibilitate prudentiali. Importat etiam certitudo necessarium, nam etiam in aliis materiis infallibile & necessarium, pro eodem sumi possunt. Unde & certus ictus dicitur à nobis, necessario ponendus à peritissimo sagittante; eo quòd arte sua, sit ad hoc bene determinatus. Hinc jam dividendo firmitatem lineæ noscendi, in firmitatem subjectivam & obiectivam. Certitudo subjectiva, erit firma adhesio intellectus ad obiectum ejus veritatem attingens: Certitudo autem obiectiva, erit firmitas rationis motivæ, in fundatæ vero.

PRÆMITTO Tertiò. *Quæ sit distinctio inter certitudinem obiectivam & veritatem, quæ item inter infallibile & necessarium in hac materia.* Inter certitudinem obiectivam & veritatem, certum est non esse distinctionem realem: quia nullum est signum distinctionis realis inter illa: possuntque hæc omnia salvari per sola connotata formalitatesque diversas: & ubicunque est verum, ibi etiam invenitur proportionatum certum: ita, ut si sit verum absolute, certum sit etiam absolute, si verum sub conditione, erit etiam certum sub conditione. Caterum verum est prima formalitas: est enim definitivè, esse ita, sicut debet esse, de quo aliàs dictum. Porro omni certo debet competere, ut ita sit, sicut debet esse. Unde etiam in definitione subjectivæ certitudinis, ponitur attingentia veritatis, & hoc ipso, quia non est ita, sicut debet esse, illud ipsum, erit obiectivè incertum. Utpote ex meritis obiecti, affectibile particulâ non est: cum tamen id quod est, certum, sit affectibile ex meritis obiecti, particulâ est. Per hoc autem distinguitur certitudo, obiectiva, à veritate obiectiva, quia addit quandam firmitatem & immutabilitatem, præsuppositæ formalitati veritatis. Quod attinet ad Ly necessarium est: illud dupliciter potest spectari: pro exigente, ut ita sit ac esse debet; & talis necessitas antecedit verum, etiam obiectivè sumptum: quia est quali causa, per exigentiam ipsiusmet ita esse, sicut debet esse. Deinde possumus spectare necessitatem pro determinato, quo etiam modo sumitur, quando opponitur libero. Sic sumptum necessarium, est posterius vero: quia non nisi ex suppositione, quòd ita sit ac esse debet, habetur determinatio talis esse, & fundata quasi reflexio quædam, supra ipsummet, ita esse. Indubiè certitudo dicit etiam necessitatem: quia dicit determinationem, quæ enim determinata non sunt, incertitudinem habent. Quod attinet ad infallibile: illud est posterius necessario, bene enim pro ratione adfero, ideò est infallibile, quia est determinatum. Rursus determinatum est in ordine ad se, infallibile in ordine ad aliud, quod non debet nec potest fallere. Denique infallibile, est potius ex linea dici, determinatum ex linea esse. Quæ ipsa infallibilitas obiectiva, non aliud est,

est, quam esse, seu ratio, quæ non potest esse principium assensus aliter se habentis, ac exigunt merita objecti: infallibilitas autem subiectiva, est ipse assensus, innitens prædictis motivis.

Colligendo dicta. Motivum certum in quantum est ita, ac debet esse, vocatur verum in quantum dicit determinationem, vocatur necessarium, & in quantum est principium formandi assensus secundum merita objecti, vocatur infallibile. Ripalda reperitis vicibus hæc disp. 11. per hoc explicat certitudinem, quod dicat connexionem intrinsecam actus cum objecto, ita ut veritas dicat solam conformitatem cum objecto, non dicendo connexionem intrinsecam. Sed hæc explicatio offendit non nisi certitudinem à parte principii se tenentem, & non certitudinem à parte motivi, tradenda autem fuit descriptio illius ut sic. Jam autem demus per possibile vel impossibile etiam habitum naturalem à DEO infusæ fidei humanæ connexionem intrinsecam cum objecto, sed innitentem soli veritati humanæ, habebit certitudinem à parte principii & connexionem intrinsecam cum objecto, non habebit tamen certitudinem à parte motivi.

De Conditionibus Certitudinis.

PRÆMITTO Quartò. Quid sit sentiendum de doctrina Lugonis hæc disp. 6. num. 18. qui præter has duas Conditiones certitudinis formalis, quæ est firma adhesio, & innitentia necessario & infallibili in suo genere motivo, tertiam hanc addit: nempe quod taliter proponatur objectum, ut cognosci & judicari evidenter possit, repugnantia, cum prudenti dubitatione. Rationem suæ doctrinæ reddit Lugo, quia nisi hæc tertia conditio requiratur, videtur concedenda certitudo in aliquo sensu, qui communiter incertus æstimatur, quod ipsum probat. Quia si aliquis ex præmissis veris in materia necessaria, sed quæ non clarè penetrantur nec proponuntur inferat conclusionem etiam veram, poterit voluntate, sibi imperare, saltem imprudenter assensum firmum, & excludentem omnem formidinem, tam circa Præmissas quam circa Conclusionem: licet rem non penetrat; quo casu assensus ille habebit utramque Conditionem: habebit enim veritatem & necessariam cum ea connexionem: cum enim objectum sit verum in materia necessaria, impossibile est quod fuerit falsum, & per consequens impossibile est, quod assensus illius objecti fuerit ullo casu falsus; habebit etiam firmam adhesionem, cum voluntas possit imprudenter assensum firmum imperare, sine sufficienti fundamento, ut constat in Hæreticis firmissimè & obstinatissimè tenentibus suos errores: nam sicut voluntas, licet non possit imperare actum Amoris circa objectum, nisi in illo appareat aliqua ratio boni, potest tamen proposito bono, imperare sibi amorem

maorem, & firmiorem supra meritum talis objecti; ita intellectus, licet non possit assentiri objecto, in quo non appareat aliqua ratio veri, nec voluntas possit hoc ei imperare, proposita tamen aliqua ratione veri, ad quam possit terminari assensus, potest voluntas assensum imperare & quidem firmiorem, quam illa ratio veri, taliter proposita mereatur: quo casu, assensus ille erit firmus, & innitetur rationi necessariæ & infallibili, seu ut communiter dicitur, habebit necessariam Connexionem cum veritate objecti, non tamen erit absolute & simpliciter certus; alioquin posset ille homo jurare, se certo scire veritatem talis objecti: nam ex uno capite iudicat illud esse verum, ex alio capite firmiter iudicat, quæ duo sufficerent ad certitudinem. Neque potest dici illum hominem eo casu posse jurare: quia aliàs idem dicendum esset de omni alio objecto probabiliter nobis proposito: possemus enim jurare, nos esse certos, nimirum imperato nobis prius assensu firmpo circa tale objectum, & cohibente formidinem actuali.

Hæc illius Doctrina

NON SATISFACIT Primò. Quæro enim, An ille assensus, sit Intellectus, an Scientia, an Fides, an Error, an Opinio? neque enim communis philosophia agnoscit alios assentiendi modos. Jam autem ille assensus non esset Intellectus: quia intellectus est assensus principiorum propter illametipsas: cum tamen prædictus assensus procedat propter aliud. Rursus ille assensus non est Scientia: quia hæc inter requisita habet, quod sciens in actu signato, sciat se scire. Non etiam Error: quia hic nunquam perficitur per causam rei; hocque ipso, illa cognitio, non esset certa, & non esset innitens necessaria & infallibili rationi, si foret error. Non etiam ille assensus est Fides, quia non elicuitur merè propter testimonium. Ergo necessario debet esse opinio. Ergo necessario non habens firmam adhesionem: nemo enim opinans, firmè adhæret. Ergo ulterius ille assensus, non erit certus sed opinativus: opinativum autem, certitudinem excludit.

NON SATISFACIT Secundò. Quia in progressu huius discursus, assumit aliqua Lugo quæ non convincunt. Nam imprimis Nego, quod eo casu possit imperare voluntas assensum firmum. Ratio quia etiam voluntas, non potest imperare assensum firmum, nisi antecedat cognitio directiva illius imperii, quæ non potest hic ullà reperiiri, firmitatem internam inducens, licet aliquis exterius dicat se firmè adhæretere: quod enim imperet voluntas assensum firmum in rebus fidei, id proficiscitur, tam ab evidentia motivorum credibilitatis, quam à speciali Illuminatione Spiritus Sancti, qualia principia non possunt ostendi, ut in casu difficultatis, imperet voluntas, firmam adhesionem. Sicut quamvis mihi Petrus aliquid testetur, cuius veracitas apud

R. P.
THE MLOI
zianowski
Tom. 1. et 2.
D. VI
S

apud me est in supremo gradu, nunquam potest mereri, ut voluntas imperet assensum, quo, maior assensus fiat, quam exigit veracitas Petri, & qui transeat in certitudinem cognitionis Physicæ vel Metaphysicæ: sic nec in præsentem imperari poterit maior certitudo, quam mereatur ratio, & motivum sic representatum. Rursus quando in fide Divina imperatur assensus summè firmus, firmitas illius promotivo habet non imperium, sed ipsam revelationem, certò moraliter cognitam. Jam autem ratio illa, non est certò cognita: si enim esset cognita, esset etiam evidenter cognita: nam in rationibus talibus, evidentia conjungitur certitudini. Illud etiam, quod assumit de Hæreticis cum distinctione accipiendum: si enim procedat de Hæreticis nonnisi materialibus, qui scilicet non sciunt se errare, in talibus voluntas potest imperare firmum assensum, quia moventur rationibus seu motivis credibilitatis, quæ secundum ipsos sufficientissima sunt, & nituntur ut supponitur testimonio DEI in iis, in quibus nobiscum concordant, & in iis in quibus discordant nituntur putatâ revelatione, cui tamen tantum illi tribuunt, quantum ipsi veræ, licet fortè cum interioris securitatis aliquo defectu, de quo aliàs. Quod si procedat res de Hæreticis formalibus, & qui sciunt rem aliter se habere, quam credant: si imperant sibi quidem firmam adhesionem externam, sed remordente conscientia, V. G. negant id, quod sentiunt non esse negandum. Sicut aliqui in materia Scholastica convicti forinsecis negant, quod interius sentiunt. Consequenter dicti Hæretici, non habent firmam adhesionem intrinsecam, qualis intelligitur sub hoc termino *Firma adhesio*. Deinde quando assumit paritatem ab actu amoris, quem firmissimum potest voluntas imperare, supra merita objecti, id non tenet. Quia Voluntas ex una parte est potentia libera; aliunde habetur, unde juvetur, nempe à propositione objecti. Jam autem intellectus est actus necessarius, etsi non proponatur motivum, quo moveatur sufficienter, non habetur in intellectu, per quid ille defectus suppleatur.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia hæc Conditiō certitudinis, quam condistinctam ab illis duabus requirit, nempe ut objectum proponatur taliter, ut judicari possit evidenter, repugnantia omnimoda assensui, cum prudenti dubitatione, non potest explicari, qui causet & ingrediatur actualem certitudinem. Nam imprimis non ingreditur actualem certitudinem in actu exercito, facta reflexio, de necessaria connexionē ipsius assensus cum Veritate, ut consentit ipse Lugo. Erratio est, quia non minor requiritur certitudo ad assensum intellectus certum, quam habeatur certitudo dum video lucem, ad quam certitudinem non est necesse ut me reflectam, quod videam lucem: nec item requiritur judi-

cium quo judicari possit, quod scilicet non possit sub tali motivorum gradu, proponi aliquid falsum: quia ut rectè arguit ipse Lugo, rusticis sub iisdem motivis proponi potest aliquid falsum, tanquam pertinens ad fidem, sicut proponitur aliquid verum. Non etiam illa conditiō ingreditur per hoc actualem certitudinem, quia scilicet ex modo quo objectum proponitur, id possit evidenter judicari, quamvis actu non judicetur: quia ad actualem certitudinem, prædicata illius & conditiones, necesse est actu poni. Hinc non sufficit posse habere firmam certitudinem, nec sufficit quod possit habere necessariam (ut communiter dicitur) connexionem cum veritate objecti, sed necesse est, ut actu habeatur. Ergo etiam non sufficit ad actualem certitudinem, posse judicari tale. Addo posse illud judicari, provenire benè, à firma adhesionē, procedente secundum veritatem objecti, quid ergo ultra ponetur tertia conditiō?

Ex his COLLIGES. Hanc conditionem non esse specialem, sed inclusam in adhesionē firma, & in suppositione procedendi secundum veritatem objecti.

DICES cum Coninck. Si ad certitudinem requirerentur duæ nonnisi illæ conditiones, sequitur hæreticos saltem quosdam, tam certo assensu credere aliquos veros fidei articulos, atque nos credimus: quia quidam illos credunt, propter idem objectum formale.

RESPONDETUR. Hæreticos formales non credere propter solum motivum, quod sit veritas prima, sed illi addunt suas regulas cæteroqui falsas. Hinc non moventur, æquè certò motivo actus. Sed posito quod eodem motivo moveantur elicerent actum æquè certum ratione motivi, sed non ratione principii: quia hoc principium in nobis est habitus, cæteroqui essentialiter determinatus, ad concurrendum nonnisi ad veram revelationem; quod principium non est in Hæreticis.

PRÆMITTO Quintò. *Quid sit sentiendum de Conditionibus Certitudinis quæ assignat Koninck disp. 14. dub. 4. Prima est ut medium habeat necessariam connexionem cum veritate objecti. Secunda ut modus eò utendi sit infallibilis; hinc Hæretici quamvis moverentur DEI revelationē solâ, non haberent certum assensum: quia modus utendi illo mediò, non est infallibilis: Nam cum negant Ecclesiæ potestatem infallibilem proponendi mysteria fidei, & cum ad iudicium, quod voluntatem credendi antecedit, utantur notis fallibilibus, adeoque secundum illas notas & veras & falsas credenda judicant, fit ut utantur Divino testimonio, modo fallibili. Tertia Conditiō est. Ut hic modus assentiendi sit ipsi assentiendi infallibilis, ut scilicet ipse verè agnoscat, suum modum cognoscendi, esse infallibilem, & sine hac conditione, erit*

(h) 4 assensus

assensus nonnisi materialiter certus. Quod ipsum illustrat: quia casu, quo DEUS per supernaturalem concursum concurreret ad assensum fidei humanæ, assensus ille foret certus: quia DEUS non potest concurrere ad assensum falsum: nihilominus si ego, qui elicio actum fidei humanæ, nescirem DEUM eâ ratione mecum concurrere, non essem tunc propriè certior, quàm si actum eâ naturali eam crederem.

Quarta Conditiō. Ut assensus sit firmus per quem scilicet ita adhæreat objecto, ut ab illo vel nullo modo vel nonnisi difficulter dimoveri possit. *Hanc Doctrinam pluribus impugnat Lugo:*

IMPUGNAT Primò. Quòd possit dari assensus immediatus certus, licet non appareat connexio necessaria, inter extrema, ut constat in assensu fidei. Ergò apparet, non esse universalem Conditionem, connexionem mediū cum objecto.

RESPONDERI potest. Non posse negari, quòd ad assensum certum, necessaria sit connexio motivi cum objecto, siue sit inter extrema realiter, siue nonnisi ratione distincta: cum impossibilis sit assensus certus & non verus, ita, ut si sit objectum verum ex suppositione, etiam connexio sit necessaria ex suppositione. Si autem sit simpliciter verum, etiam connexio erit simpliciter necessaria: qualis connexio ex suppositione, est etiam inter Dei dictionem & rem dictam.

IMPUGNAT Secundò. Quia ad certitudinem, non requiritur quòd assentiens cognoscat verè suum modum assentiendi esse infallibilem. Nam Beatus videns DEUM, habet actum omninò certissimum, quamvis non habeat actum reflexum, supra ipsammet visionem & supra modum ejus tendendi infallibilem.

RESPONDERI posset. Quòd hæc Conditiō non sit necessaria, ut actu exercito cognoscat, sed sufficit ut in actu signato id fiat, & eo modo, quo, sciens, se ite scire, quamvis id non est necesse ut faciat, in actu exercito. Hocque solum voluit Koninck. Unde nec requirit in allato exemplo, ut in actu exercito, noscatur infallibilitas fidei illius humanæ.

IMPUGNAT Tertiò. Lugo. Exemplum adductum, à Koninck probare oppositum: quia scilicet sequens reflexio, pro priori naturâ elicitum actum fidei humanæ, eumque supernaturalem, non posset facere certum, qui in ante non supponitur fuisse certus: non potest enim actus esse certus, qui intellectum non certificat de suo objecto. Cujus ulterior ratio est, quia eadem forma, eodem modò unita, non potest in posteriori naturâ, dare novum effectum formalem subiecto.

RESPONDERI posset. Illum actum in se fuisse certum, quia ante eam reflexionem habuit supernaturalitatem, cui annexa est certitudo: sequensque reflexio, non faceret actum

in se magis certum, faceret tamen habentem illum, magis certum; ad eum modum, quo qui invenit demonstrationem aliquam, & nondum illam pro tali agnoscit, nisi posita reflexione, certe suâ reflexione nihil plus certitudinis objectivæ illi actui tribuit, quàm ante non habuerat, sed se certificat de illa certitudine, quæ jam est in actu. Quo in casu, duplex certitudo intervenit, certitudo scilicet objectivæ actus, & certitudo de certitudine actus; hæc posterior provenit à reflexione, non prior. *Nihilominus hæc Doctrina*

NON SATISFACIT Primò. Quia omnes hæ Conditiones possunt revocari commode ad duas. Nam prima potest revocari ad connexionem objecti. Tertia revocari potest ad firmam adhesionem: Si enim non sit ipsi assentiendi infallibilis, firmè ei non adhærebit; sed semper cum formidine. Quarta etiam Conditiō non aliud habet, quàm firmam adhesionem.

NON SATISFACIT Secundò. Quia secunda illa Conditiō nullo modo ab eodem explicatur quid universaliter velit. Nam quod addit de hæreticis illud est particulare; & particulare certitudinis exemplum. Hic autem quæritur de certitudine, quibuscunque tandem actibus communi. Rursus per istum modum infallibilem, vel intelligit infallibilitatem ex parte objecti, & sic revocabitur ad Connexionem cum veritate objecti, vel intelligit infallibilitatem ex parte cognoscentis, & hæc revocatur ad firmam adhesionem, utrumque autem simul sumptum formalizat infallibilitatem.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia quòd hæretici non accipiant Ecclesiam tanquam regulam infallibilem, hoc ipsum non est simpliciter necessarium, saltem positivè ut supra dicebam, quia DEO credi potest, etiam sine propositione Ecclesiæ, ut sit in privata revelatione. Rursus quòd hæretici eadem regulâ ad veros & ad falsos articulos utantur, id etiam instantiam habet: quia eadem motiva credibilitatis, deseruiunt alicui rustico ad credendum articulum verum, & falsum. Ergò explicatio illa mediū infallibilis utendi, non satisfacit, propter instantiam allatam.

DIFFICULTAS I.

An assensus Fidei sit Certissimus?

*S*UPPONUNT omnes assensus Fidei, esse certissimum; habet tamen id suas difficultates.

Punctum Difficultatis I.

Distinguitur quo sensu assensus Fidei sit certissimus?

*D*ICENDUM Primò. Assensum fidei esse assensum certissimum, certitudine objectivâ.

PROBATUR Primò. Auctoritate. Act. 2. Certissime, inquit S. Petrus, sciat domus Israël, quia Christus Dominus.

Dominum eum, & Christum fecit. Secunda Petri 2. *Habemus, inquit, firmiorem Prophetiarum sermonem.* Augustinus lib. Confess. cap. 10. *Facilius dubitare me vivere, quam non ita esse veritatem, quam audiui in corde.* Basiliius epist. 43. ad Greg. Niss. *In sublimioribus dogmatibus potior est rationationum comprehensio, ipsa fides.* Et in Psalm. 115. *Fides supra rationales Methodos, animam ad assensum trahens.* Richardus 1. de Trinit. cap. 2. *Quotquot inquit Veraciter fideles sumus, nihilque certius tenemus, quam quod fide credimus;* plura vide apud Valent. disp. 1. quæst. 4. puncto 8.

PROBATUR Secundò. Quod habet eandem certitudinem objectivam, quam habet ipse DEUS, est ex parte objecti certissimum: quia Divina certitudine nihil potest esse majus, hoc ipso non esset Divina, si illa daretur major. Sed fides habet certitudinem objectivam quam habet DEUS: quia idem est objectum & motivum formale assensus fidei, quod motivum formale assentiendi, & esse veracis, ipsimet DEO, nempe quod sit Veritas prima.

PROBATUR Tertiò. Quod motivum est certius, eò assensus est certior certitudine objectivà: desumitur enim illa à motivò; & ita magis certissimus certitudine physicà, quam morali, magis Metaphysicà, quam physicà: quia etiam motiva sunt certiora. Sed motivum fidei est certissimū: quia Divinum. Et sicut subsistentia Christi est subsistentia perfectissima, quia Divina, ita & motivum fidei est perfectissimum, quia Divinum.

DICENDUM est Secundò. *Non esse de natura actus fidei, esse certissimum certitudine graduali.*

PROBATUR Primò. Falsa est hæc Universalis: Omnis actus fidei est certissimus certitudine graduali. Ergo debet esse vera hæc particularis. Aliquis actus fidei non est certissimus certitudine graduali. Ergo ulterius est verum, non esse de natura actus fidei esse certissimum certitudine graduali. Si enim hæc esset, de natura illius, omni actui conveniret. Falsam autem esse illam Universalem probatur. Tum quia in aliis Virtutibus Theologicis, non omnes sunt æqualis intensiois gradualis, aliàs omnes essent æquæ meritorii. Ergo idem dicendum de fide. Tum quia de facto experimur interdum nos intensius, interdum minus intensè moveri, licet numerus gradualis à nobis taxari non possit. Experianturque conversi ex hæreticis, quod aliqua intensè credant, alia non item, ob speciales superandas difficultates. Tum quia nullum est principium determinativum ad æqualitatem gradualis intensiois: non enim hoc est Lumen intellectus: quia etiam suos actus naturales, non omnes æqualiter intensos facit, intensiusque assentitur Principis quam Conclusionibus. Non etiam hoc principium determinativum, est ipse Habitus fidei, quia ille se habet per modum potentie; solæ autem po-

tentie, non sunt principium determinans ad æqualem intensioem. Non etiam habitus acquisitus naturalis, est tale determinativum: quia nec habitus naturalis, hoc habet. Ergo id referri debet sicut in naturalibus, ita & in præfenti, in maiorem applicationem potentie, excitationem ab extrinseco, quæ non est ratio, cur semper sit æqualis.

PROBATUR Secundò. Quia intensio actus fidei vel est quid realiter distinctum à fide, vel non nisi ratione; utrumque autem probat, quod non sit de natura actus fidei, esse certissimum certitudine graduali: nam si intensio est distincta realiter, cum unus actus, non habeat gradus, qui finitis in infinitum actibus, conjungi possunt; aliàs esset infinitè intensus, utpote actu id habens, quod finitis in infinitum actibus convenire posset. Ergo non est certissimus certitudine graduali, quia addibilis est illi copia graduum: quod si intensio realiter identificatur fidei actibus, non potest esse unus actus certissimus: quia unus actus, non habet sibi identificados realiter alios actus, nec æquivalentiam ad plures actus.

PROBATUR Tertiò. Habitus ipse fidei, non est in omnibus æquè intensus. Ergo nec actus.

RESPONDEBIS. Quod tota species per nos contineatur in uno Individuo. Ergo etiam & tota gradualis intensio contineri poterit in uno actu.

CONTRA. Quando docetur, speciem contineri totam in individuo, accipitur species secundum quod natura est, & non secundum divisiones individuales. Neque enim in uno individuo sunt reliqua individua, consequenter nec rationes, quæ consequuntur individuationem sunt in uno actu. Jam autem nos non negamus, quod tota natura actus fidei contineatur in uno individuo, sed negamus contineri totam intensioem, quæ sequitur individuationes.

Hanc Conclusionem tradit Scriptura, dum aliquorum appellat magnam fidem, in aliis dicit non esse multum lumen.

DICENDUM est Tertiò. *Si nomine assensus certissimi ex parte subjecti, accipiamus assensum seu actum, qui de facto certissimum reddat subjectum, in isto sensu, actus fidei, non est assensus certissimus.* Pro hac Conclusionem sunt Cajet. in Secunda Secundæ quæst. 4. art. 8. Capreolus in 3. distinct. 35. art. 3. Albertus Magnus in 3. disp. 23. art. 17. D. Bonaventura distinct. eadem art. 1. quæst. 4. Richardus art. 7. quæst. 1. Alensis tertiâ parte quæst. 68. art. 1. Et S. Thomas hic, quæst. 4. art. 9. Ubi cum dixisset fidem certiorē esse scientiā, addit esse interiorē ex parte subjecti. Et Valentia citatus assert. 2. docet Sapientiam, Scientiam, Intellectum principiorum, quodammodo esse habitus certiores, quam fidem.

PROBA-

PROBATUR Primò Conclusio. Impossibile est assensum fidei ex parte subiecti esse certissimum; & esset enim talis ut supponitur, & non esset; quia assensus ille ex parte subiecti, est certissimus, quò ex parte subiecti non datur certior, sed assensu fidei quocunque, ex parte subiecti, datur certior. Quod ipsum probatur. Impossibile est ita cognoscere Auctoritatem Dei attestantem, ut non possit magis adhuc & perfectius cognosci. Ergo impossibile est illam Auctoritatem attestantem, ita ex parte subiecti certificare, ut non possit magis: quò enim ex parte subiecti magis penetrabitur, eò ex parte subiecti, magis certificabit.

PROBATUR Secundò. Illa certitudo ex parte subiecti est certissima, quà ex parte subiecti non datur major. Sed certitudine fidei ex parte subiecti datur major certitudo: quia certitudo quam habet DEUS ex eodem motivo hoc est veritatis primæ, de re revelata procedentis, ex parte subiecti est major: quia ex parte subiecti illa certitudo in DEO est infinita, in credentibus finita, hocque ipso, quia ex parte subiecti est Divina, ex parte subiecti est certior: quæcunque enim perfectio Divina, est identificata Deitati, & ex ipsa identificatione perfectior est. *Neque valet si dicas.* Assensum fidei ex parte subiecti esse certissimum, comparando ad subiecta creata non ad increatum; non inquam valet quia Conclusio procedit universaliter. Et sicut si dicas creaturam scientiam esse maximam, benè argueretur quòd non: quia scientia Divina est major, ita & in præsentia.

PROBATUR Tertiò. Quia si ex parte subiecti assensus fidei esset certissimus, esset ex eo, quòd haberet motivum certissimum. Sed ex eo quòd habeat motivum certissimum, non sequitur quòd adhuc esset certissimus, quòd ipsum probatur. Tum quia, quæ se tenent ex parte obiecti, non debent confundi cum iis, quæ se tenent ex parte subiecti. Ergò nec principia, quæ ex parte obiecti reddunt assensum certissimum, confundi debent cum principis, quæ ex parte subiecti, reddunt assensum certissimum; præcipue cum possit esse per omnes aliquid ex parte obiecti certissimum, non tamen ex parte subiecti. Tum quia, subsistentia Christi, quamvis sit infinita, non tamen facit modò infinitò subsistere Humanitatem Christi. Ergò etiam poterit esse motivum ex parte obiecti certissimum, & non hoc ipso, facere ex parte subiecti certissimum assensum. Tum quia, universaliter obiectum non communicat suas perfectiones subiecto omnes, si modus communicandi non sit æqualis, ipsi obiecto; cum ratione modi communicandi, se communicet obiectum, subiecto; quæ communicatio inter alia, hic stat, in perceptione obiecti, quæ non potest esse semper æqualis.

Per hoc tamen non Nego, assensum illum es-

se in hoc sensu certissimum certitudine maxime subiectivâ, si scilicet comparatur cum certitudinibus naturalibus, quas credens potius velle deferere quàm fidem, ubi erit certitudo subiectiva maxima, non quidem petibilis ex conditione ipsa penetrationis, & aliis tenentibus se à parte subiecti, sed petibilis à conditione ipsius obiecti, licet subiecto, relucens & apprehensibilis ab eodem.

Punctum Difficultatis 2.

Comparatur certitudo Fidei cum aliis Certitudinibus.

Certitudo fidei comparatè ad alias certitudines verbi gratiâ Metaphysicam, sic explicatur. Si deferendum esset per impossibile motivum Metaphysicum, eò quòd esset contrarium fidei, potius illud vellemus deferre, quàm motivum fidei: quæ suppositio est impossibilis: impossibile enim est, esse duas veritates pugnantes. Ne tamen dicatur esse suppositio tollens se ipsam, de qua universaliter, præter alibi dicta, pono hic controversiunculam quam habui de hac materia, cum Collega meo Viro præcellentis ingenii Patre ALBERTO ZERONSKI.

SUPPONO Primò. Categoriâ impossibile. Supremum genus erit impossibile; dividitur in impossibile absolutè & impossibile ex suppositione. Impossibile absolutè dividitur in impossibile Metaphysicè, physicè & largius in impossibile moraliter. Impossibile autem ex suppositione, dividitur in impossibile ex suppositione tollente seipsam, seu ut vocat Durandus in impossibile impossibile, & in impossibile ex suppositione, non tollente seipsam, seu in impossibile compossibile.

SUPPONO Secundò. Tam impossibile impossibile, seu ex suppositione impossibile, tollente seipsam procedens, quàm impossibile ex suppositione non tollente seipsam, seu impossibile compossibile, implicare contradictionem & quia difficultas oritur de suppositione impossibili non tollente seipsam, quòd illa etiam involvat duo contradictoria in re ipsa.

RATIO est. Tum quia si suppositio impossibilis, non tollens seipsam, non involveret duo contradictoria in re ipsa. Ergo Petrus potest esse non substantia. Sequela probatur; quia si semel sequitur supremum genus Categoriz, alii cui inferiori non convenire, ut potest non convenire in suppositione impossibili non tollente seipsam, poterit & alteri inferiori non convenire supremum genus, quòd est substantia, adeoque nec convenire Petro. Tum quia de suppositione impossibili non tollente seipsam, vel potest prædicari, quòd sit impossibile, vel non potest. Si non potest. Ergò aufertur tota ratio verificandæ prædicationis, quia illa stat in identitate proportionata prædicati cum subiecto, ut notum

tum ex dialecticis, quæ ratio auferetur, si non possit prædicari impossibile, de suppositione impossibili non tollente seipsam, cum enim impossibile, ex suppositione non tollente seipsam, sit subiectum, quod in sua ratione impossibilitatem importat, quare ergo de eo subiecto dicitur, non posse prædicari impossibile, in quo tamen stat, tota ratio prædicandi. Si autem de suppositione impossibili non tollente seipsam, potest prædicari, quod sit impossibilis, potest etiam & definitio impossibilis petita ex linea Dici de illa prædicari, ob identitatem definitionis & definiti. Si potest prædicari definitio impossibilis, petita ex linea Dici, potest prædicari, quod involvat duo contradictoria: hæc enim est definitio impossibilis, in linea Dici. Tum quia nulla suppositio immutat naturas rerum: intentiones enim non auferunt, nec addunt prædicata primò intentionali, quale est objectiva possibilitas vel impossibilitas. Hinc si independentè à suppositione est impossibile in re, etiam posità suppositione, erit impossibile quoad rem.

RESPONDETUR. Impossibile absolute includit contradictionem prædicatorum in Conditionato Concedo; impossibile verò absolute, possibile verò conditionatè involvit contradictionem prædicatorum tam in absoluto quam in Conditionato. Nego.

CONTRA. Tum quia Concesso hoc, quod impossibile ex suppositione non involvat pro statu conditionato, duo contradictoria, sed in sensu absoluto, habetur intentum aliis verbis, nempe in re, involvi duo contradictoria: absolute enim & in re, in præsentibus, verbis differunt. Tum quia si concedatur, quod impossibile absolute, involvat duo contradictoria, non autem impossibile ex suppositione: rediret paritas & argumenta jam facta. Quod si dicatur non in Utroque statu involvi hanc contradictionem, nihil erit contra intentum argumenti nostri. Nam nos volumus in re convenire duo prædicata contradictoria; non autem quod ei convenient, tam in statu absoluto, quam conditionato.

DICES. Quando dico, si Leo esset homo esset discursivus, sensus est, si possibile esset Leonem esse hominem possibile quoque esset esse illum rationalem. Sicut autem ex conditionata existentia & causa illius conditionata, non ponitur res absolute in esse existentia, sed absolute est non existens, ita ex conditionata possibilitate rei, & causa illius possibilitatis conditionata, non ponitur res absolute possibilis, sed manet impossibile.

RESPONDETUR. Si manet res impossibilis absolute. Ergo in se involvet duo contradictoria, qui medius terminus nostrum intentum probat. Si enim Condicio nihil ponit in rebus, nec ponet possibilitatem in re. Ergo si aliquid

est impossibile in re; posità conditione possibilitatis manet in re impossibile. Ergo de illa verificatur duo contradictoria.

SUPPONO Tertio. Regulam dignoscendi quod aliqua suppositio sit impossibilis incompossibilis, seu tollens seipsam, hanc esse, si quod una pars affirmat, hoc altera formaliter, immediate, & per locum intrinsecum negat, quæ autem non tollit seipsam, non idem quod affirmatur, formaliter & immediate negat, licet ut dixi neget in re.

RATIO. Tum quia nulla est ostensibilis suppositio impossibilis sine dubitatione, tollens seipsam, quæ id non habeat, & omnis hoc habet, semperque, ut ostendit Inductio. Ergo per regulas definitionis procedet illa regula. Et certe hæc suppositio, si per impossibile Leo esset homo, non esset animal rationale, est suppositio impossibilis tollens seipsam. Nam affirmato definito, negatur definitio, quæ tamen formaliter & immediate, per locumque intrinsecum, habet se ad definitum. Hæc autem: Si Leo per impossibile esset homo, necdum esset dignus, qui superet & regat quæcunque animalia, est suppositio impossibilis, non tollens seipsam: quia non sequitur ad Leonem, formaliter & immediate, regimen animalium. Item hæc: Si lapis esset animal, non esset rationalis, est suppositio impossibilis: impossibile enim est lapidem esse animal, non tamen tollens seipsam: quia adesse animalis, non sequitur formaliter immediate, & per locum intrinsecum rationalitas. Tum quia si suppositio impossibilis duo contradictoria immediate & formaliter involvat est inutilis, si non involvat est utilis. Ergo bene prædicto modo explicatur: quia tota explicatio illius ad hoc tendit, ut sit ad arguendum, illa suppositio utilis. Antecedens quoad primam partem probatur. Si posset suppositio non tollens seipsam affirmare, & idem immediate negare, æquè involveret duo contradictoria ipsamet suppositione statuque illo intentionali, atque involvit in statu physico & absoluto: procederet enim de eodem, per idem, ratione ejusdem. Si in ipsa etiam suppositione formata, involvit duo contradictoria. Ergo nulla veritas habebitur: quia duo contradictoria verificari impossibile. Et sicut argumentum, quod multum probat, nihil probat: ita & veritas duorum contradictoriorum est multa veritas, adeoque nulla. Ergo sicut esse, quod est non esse, nullum est esse: ita veritas affirmationis ejusdem, & veritas negationis ejusdem, est nulla veritas. Antecedens idem quoad secundam partem probatur: quia si non idem quod formaliter negatur, formaliter affirmetur, non erit contradictio in suppositione, si non erit contradictio in suppositione, poterit esse veritas, si veritas, ergo & utilitas ad scientias, rerumque formalitates internoscendas. Tum quia si spectaretur

retur natura huius quod est tollere seipsum, videndum est, quis possit formari conceptus, tollentis seipsum. Inimaginabile est, quod tollat seipsum aliquid, nisi quod in linea esse sit, sicut esse & non esse; tumque intelligitur tollere seipsum, esse, quando in suo esse, includit & in ambit non esse: in linea autem dici, quæ versatur inter extrema *Non* & *Ita* non apparet, qui *Ita* tollat seipsum: nisi in se, habeat *Non*. Tollentis ergo seipsum erit iste conceptus; quod in esse, quod est, dicit non esse, & in *Ita* dicit *Non*. Hinc è contra conceptus non tollentis seipsum contra conceptus non tollentis seipsum est, quod in suo esse non dicit non esse, & in suo *Ita* non dicit *Non*. Ergo & suppositio impossibilis non tollens seipsum, illa erit, quæ in suo esse, non dicit non esse, & in suo *Ita* non dicit *Non*. Sed suppositio impossibilis non tollens seipsum, ea sola non dicit in suo esse, inclusum non esse, & in suo *Ita* non inclusum *Non*, quæ id non affirmat formaliter & immediatè, quod negat formaliter & immediatè. Si enim non formaliter & immediatè hoc peget, non erit contradictio ratione ejusdem, de eodem, per idem, adeoque nec sublatio sui ipsius.

DICES. Primò Suppositionem impossibilem tollentem seipsum, in hoc stare, quod Condicio repugnet illi prædicato aut conceptibilitati, quæ objecto alicui sub conditione tribuitur, quod multis modis contingere potest. Uti effectus formalis negetur causæ formali, vel effectus virtualis causæ virtuali, vel duo aliqua inter se connexa separentur. Ponuntur exempla: Si Leo esset homo, non esset rationalis, si Leo esset homo, non esset risibilis. Si Petrus esset Leo, non esset homo.

RESPONDETUR. Negando tenere hanc regulam in quantum se opponit nostræ. Ratio. Tum quia hæc regula non convenit soli; convenit enim etiam suppositioni non tollenti seipsum: quia hæc suppositio, si possibile esset, Leonem esse hominem, possibile quoque esset, esse illum rationalem: non est tollens seipsum. Ubi objectum cui prædicta ratio tribuitur est Leo, conditio sub qua tribuitur, est, esse hominem; hoc quod tribuitur, est, esse rationalem, & tamen indubiè huic objecto quod est Leo, repugnat esse rationalem. Tum quia hoc quod est tribui prædicatum repugnans non satis liquet quid velit: quia ista repugnantia vel est comparatè ad id cui tribuitur illud prædicatum, & sic illa propositio, si Leo esset homo, non esset rationalis, non erit tollens seipsum: quia negatio rationalitatis, non repugnat Leoni, qui Leo, est dictum objectum. Vel ista repugnantia quæ non debet reperiri in suppositione non tollente seipsum, est comparatè ad Conditionem, tunc hæc propositio: Si Petrus esset Leo non esset homo, non erit tollens seipsum, cujus oppositum voluit arguens, quia Ne-

gatio hominis non repugnat Leoni, & tamen Condicio hic est, esse Leonis. Tum quia debet ostendi: posito, quod hæc nostra sententia non teneat, per quid differat hæc altera. Nam dicere, quod in suppositione non tollente seipsum non debeat esse repugnantia, est dicere, quod non debeat esse contradictio, quæ ratione ejusdem formalis, debeat esse.

Quod attinet ad illa exempla. *Primum Exemplum* est legitimum sed non ex eo, quod negetur effectus formalis de causa formali, sed quia id affirmatur formaliter, negatur formaliter & immediatè. Nam cum nihil sit magis formale & immediatum quàm definitum & definitio, & tamen hic affirmato definito quod est homo, negatur rationale, quod est definitivum. Imò dico effectum formalem polle negari de causa formali rigorosè loquendo. Nam dealbationis causa formalis est albedo, nec causa ejus formalis est subjectum capax, & tamen si non sit subjectum capax, non dabitur effectus formalis: nec enim albedinis dealbabitur Angelus, denominabiturque albus. Item in rigore loquendo effectus formalis rationalitatis, non est homo, sed constitutum seu Compositum, quod tamen componit, etiam id, quod non est causa formalis, sed materialis verbi grati animalitas. Unde etiam effectus formalis albedinis positæ in pariete, non est paries albus rigorosè loquendo, sed dealbatio, hoc est denominatio consequens ipsum illud Compositum Accidentale. Sed hoc ad præsens non facit: neque enim hic mens est, discurre de effectu formali.

Secundum Exemplum. Nego continere suppositionem tollentem seipsum: Non rarè enim hanc suppositionem audimus & admittimus. Si per impossibile homo esset rationalis, & non esset risibilis. Majoritem est connexio in homine, animalitatis cum rationalitate, tanquam partis essentialis, quàm cum passione, & tamen admittitur hæc suppositio: si per impossibile Petrus esse animal & non esset rationalis.

Tertium etiam Exemplum non plenè satisfaci, quia admittuntur similes; verbi grati. Si possibile esset Leonem esse Petrum, possibile quoque esset esse illum rationalem; Petrusque in dicta suppositione sumitur, non nisi pro sola individuatione. Unde sensus est: si hæc individuat: Petrus, non esset homo, sed Leo, non esset animal rationale, quod magis tenet distinguendo Petreitatem formaliter ex natura rei, ab esse hominis. Sed posito etiam, quod dicta suppositio tolleretur seipsum; ajo non ex eo id esse, quia inter se connexa separentur: nam etiam in suppositione non tollente seipsum talis separatio contingit, ut si dicam: si per impossibile lapis esset rationalis, non tamen animal.

DICES Secundò. Ubi sunt duo contradictoria sive mediatè sive immediatè, ibi non est veritas. Sed hoc admittimus. Ergo non potest

R. P.
THE MLOI
zia nowski
Tom de Z
D. VI

potest esse tunc veritas, quod tamen falsum est. Nam in hac suppositione, si Leo esset homo, esset rationalis, est veritas; in hac verò tollente seipsam, si Leo esset homo non esset rationalis est falsitas.

RESPONDETUR. Imprimis. Hoc argumentum nos non petere, quia nihil agimus de mediata contradictione, sed de contradictione in re. Directè tamen Respondetur; ubi sunt duo contradictoria mediata, non posse esse illic veritatem absolutam, posset tamen esse conditionatam. Non potest esse absoluta veritas, hæc enim est veritas in re; dictum autem, in re, esse illic duo contradictoria; potest tamen esse conditionata veritas: quia non affirmatur illic & simul negatur Condicio, adeoque non est in illa contradictio: neque enim quando dico. Si Leo esset homo, esset rationalis, affirmando esse hominis, nego esse hominis. In idem recidit si dicas: Ubi sunt duo contradictoria sive mediata sive immediata, eo respectu quo sunt contradictoria, non posse esse veritatem, secus eo respectu, quo non sunt contradictoria.

DICES Tertiò Ponamus, quod infinitum Categorematicum verbi gratiâ implicet, etiam si in hac propositione: Non datur infinitum Categorematicum, non sint, termini immediate & formaliter contradictorii; tamen eo ipso propositio esset falsa; quia continet terminos contradictorios immediate.

RESPONDETUR. Fortassis attendendo ad hoc, quod supponatur infinitum Categorematicum implicare, non debuisset poni propositio; non datur infinitum Categorematicum: oppositum enim hic intenditur. Sed datur infinitum Categorematicum, nisi forte mentem non penetrem argumentis. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod ad impossibilitatem, sufficiat mediata involvere contradictionem, nec de hoc hic disputatur: Sed an sit suppositio impossibilis non tollens seipsam, quæ licet in re contineat duo contradictoria, non tamen immediate hoc negat, quod alia affirmat, & de hoc est quaestio. Denique etiam in ostensione implicantiæ, quod implicet infinitum Categorematicum talis est processus, & esset infinitum & non esset infinitum, quæ est immediata contradictio; ad quam quæcunque aliæ revocantur, virtuteque illius robur habent.

DICES Quarto. Hæc suppositio est tollens seipsam adeoque falsa: Si Leo esset homo, non esset discursivus; vel non esset risibilis, etiam si non contineat prædicata immediate contradictoria; quod autem hæc si suppositio impossibilis tollens seipsam probatur; quia non esset ratio, Cur talis una propositio sub conditione impossibilis sit falsa, altera non, nisi quod una sit in suppositione tollente, altera non tollente seipsam.

RESPONDETUR. Doctrina hæc assumit, quod illæ suppositiones sint tollentes seipsas,

quæ sunt falsæ. Unde supponitur hæc Major. Omnis suppositio tollens seipsam, est falsa, quæ Major non tenet. Non repugnat enim dari suppositionem non tollentem seipsam, & tamen falsam, tollere etiam seipsam & esse falsam, non sunt rationes, quæ se ex definitivis prædicatis consequantur. Primum Exemplum est legitimum, quia affirmatur discursivo seu rationali, in ipso met definito quod est homo, negatur idem rationale seu discursivum. Secundum autem exemplum etiam supra negatum est, quod sit legitimum. Quod si quæras quæ sit regula taxandi; quænam suppositio sit non tollens seipsam; & tamen falsa vel vera, id spectandum erit ex nexu vel disnexu prædicati cum subiecto.

DICES Quintò. Propositio hypothetica vel Conditionalis est tota vera, ac indivisibiliter. Ergo & in suppositione non tollente seipsam, est tota ac indivisibiliter vera, quomodo, autem potest esse vera, si continet duo contradictoria.

RESPONDETUR. Hypotheticam esse totam veram, (addo vel falsam) ex suppositione, sed sed non est necesse, etiam in re esse veram. Estque in imaginabile positâ veritate hujus conditionatæ, si Leo esset homo, esset animal rationale. Non implicare in re, esse Leonem animal rationale. Si autem implicat; quæ restat quaestio, cum hoc solum à nobis dictum sit.

ADDO imprimis. Si in suppositione non idem formaliter & immediate verbi gratiâ negetur, quod affirmabatur, non fore contradictionem, quia hæc debet esse ratione ejusdem. Si autem verbi gratiâ affirmetur de Petro rationalitas, negetur risibilitas, erit in re contradictio: quia risibile, in re, est ipsum rationale: hinc Negato risibili, negatur in re rationale: mediatum enim & immediatum, non habetur in rei existentia; infundabiturque contradictio in illo, & esset homo realiter, & non esset homo realiter. Deinde revoco, quod scilicet in omni suppositione non tollente seipsam, supponatur semper vera aliqua, verbi gratiâ, si per impossibile Leo esset homo, esset animal rationale, supponit hanc, Omnis homo est animal rationale, hancque doctrinam supponit frequentius Perez ex Aureolo.

SUPPONO Quarto. Actum hunc: Vellem potius deferere motivum Metaphysicum, quam motivum fidei, non posse explicari per ipsum præsens: Volo.

RATIO hujus suppositi ex S. Thoma tradita de Penitentia D. r. M. 81.

SUPPONO Quintò. Actum prædictum vellem potius deferere motivum Metaphysicum, quam motivum fidei, non posse esse, nec dici, actum absolutum ex parte actûs; sed esse illum conditionatum etiam ex parte actûs.

RATIO. Tum quia Tota Schola Thomistica & Nostra in hoc concordant, quod actus conditionatus ex parte actus, sit penes *Vellem* verbi gratia, & actus absolutus ex parte actus, sit in *Volo*. Hinc quando ponitur à Thomistis exemplum actus absoluti ex parte actus, conditionati ex parte objecti, sic formatur: Volo ut si Petrus me respexerit convertatur, in quo nos cum illis concordamus; nec unquam obijcimus illis, quod ille actus non sit absolutus ex parte actus. Nos autem consentientibus etiam Thomistis, actum conditionatum ex parte actus, exprimimus; per *Vellem*, ex quo sic formatur Argumentum. Vel potest voluntas elicere actum conditionatum ex parte actus vel non potest. Si non potest. Ergo non nisi prædeterminatio datur: datur enim Volo non nisi, absolutum, Thomisticum, conditionatum autem ex parte objecti. Si potest elicere Voluntas actum conditionatum etiam ex parte actus, non ostenditur illorum conditio, nisi quod actus absolutus ex parte actus stet in *Volo*: uterque enim habebit existentiam; uterque versabitur circa conditionem, & quæcunque alia distinctio adferetur, ea non se tenebit à parte actus, de quo hic quæritur, sed ex aliis prædicamentis. Ergo cum prædictus actus non sit exprimibilis per *Volo*: hoc ipso non erit absolutus ex parte actus. Tum quia actus significabilis non nisi per *Vellem*, & esset absolutus ex parte actus ut supponitur, & non esset absolutus ex parte actus, quia quæcunque ratio communis assignabitur actus absoluti ex parte actus, ejusque exprimibilitas, ea ostendet, actum, non nisi per *Vellem* verbi gratia significabilem, non esse absolutum ex parte actus: quæ ratio per nos, est tendentia ex parte actus, nullâ conditione affecta, & exprimibilis per verbum de præsentis indicativi: ipsumque *Ly* Indicativi, ejusque definitio videtur hoc significare: quæ enim absoluta sunt, indicari possunt. Rursus omnes apprehendimus absolutam volitionem significari per *Volo*, quod ipsum probatur Actus absolutus ex parte actus, est actus exprimibilis absolute, exprimibilitas enim illa, sequitur conditionem objectivam actus. Sed nullus actus nisi actus *Volo*, est exprimibilis absolute. Ergo nullus actus nisi actus *Volo*, est actus absolutus ex parte actus. Minorem ostendit præter dicta, Inductio; *Ly* enim scire, ambulare, appetere, communis apprehensio docet, non importare esse absolutum ex parte actus.

Tum quia istud *Vellem*, per se est quid commune & actibus absolutis ex parte actus, & actibus etiam conditionatis ex parte actus; da ergo per quid distinguantur in eo ipso, quod se teneat ex parte actus: & quodcunque ostenderit, illud probabit, quod actus absolutus ex parte actus, non debeat per *Vellem* exprimi.

DICES. Auctores Classicos, hunc actum: *Vellem* non peccasse appellare absolutum ex parte actus. Ergo & dictus actus, erit absolutus ex parte actus.

RESPONDETUR. Classicos illos loqui cum restrictione: dicuntque illum actum quod & nos aliàs diximus: esse absolutum suo modo ex parte actus, hoc est existentem: nihil enim conditionatè existit, ut videre erit attendendo ad argumenta, quæ ut solvant, dictam propositionem assumunt. Sed non docent eundem, posito quod possint elici actus à voluntate etiam Conditionati ex parte actus, & quidem distincti ad actibus absolutis ex parte actus, non dicunt inquam, actum *Vellem* non peccasse, esse absolutum ex parte actus: hoc est in modo tendendi & versandi, nullam habere Conditionem à parte actus, de quo solo, est hic quæstio.

Applicantur supposita ad præsens.

ASSERO Primò. *Impossibile esse, ut sit aliquid evidens Metaphysicè, & tamen sit contrarium fidei.*

RATIO. Quia impossibile est verificari duo contradictoria; hæc autem tunc verificantur: nam in quantum est aliquid revelatum, est Verum: DEUS enim nec falli nec fallere potest; in quantum autem etiam oppositum esset evidens Metaphysicè, supponitur esse Verum, & est Verum: quia evidentiæ Metaphysicæ, non potest esse nisi Vera; opposita tamen ut dixi, seu contradictorium dictans, Ergo tunc verificarentur duo contradictoria.

ASSERO Secundò. *Posito quod per impossibile oppositum fidei dictaret Metaphysica, deberet esse homo resolutus sub conditione, ad potius sequendum motivum fidei.*

RATIO quia motivum fidei, est nobilius & infinitæ certitudinis; Metaphysica autem veritas, est Creatæ & infinita.

ASSERO Tertiò. *Hunc actum. Si alterutrum faciendum foret, potius assentiret motivum fidei, quam Metaphysicæ, esse actum etiam ex parte actus conditionatum.*

RATIO. Quia est actus, non nisi per *Vellem* exprimibilis: exprimibilitas autem talis, notat actum conditionatum, etiam ex parte actus. Ex quibus.

INFERES: Certiorem esse fidem, evidentiæ Metaphysicæ, quia motivum fidei ut dictum, est certius. Sed in super

QUÆRES Primò. *An assensus fidei sit certior actu scientiæ infusæ?*

ASSERO Primò. *Actum scientiæ infusæ per se, seu quæ per se excedit vires naturæ, non esse æque certum, certitudine, objectivâ, ac actum fidei. Est assertum Turriani Secundâ Secundâ disp. 42. dub. 2. Contra Amicum, Granadum & ex parte contra Lugonem.*

RATIO, Tum quia certitudo objectiva, sumitur ex certitudine motivi; scientiæ autem per se infusæ, non est motivum æquè certum: quia Scientia infusæ, quæ Scientia est, debet esse cognitio per causam, cognitio autem per causam, non est æquè certa, ac cognitio per locum extrinsecum, qui est Veritas prima qua attestans, hæc enim certitudo, est infinita ex genere suo. Tum quia nullum motivum Creatum, est comparabile cum motivo increato. Tum quia quacunque ratione æquabuntur, æqualitas illa non petetur ab æqualitate motivi. Ergo non ostenditur certitudo æqualis objectiva.

DICES Primò Cum Lugone. Non est ratio, cur actus scientiæ per se infusæ, non sit æquè certus, si scientia infusæ sit talis, ut non sinat ullo modò intellectum dubita vel formidare, etiam ex imperio voluntatis.

RESPONDETUR. Certitudinem objectivam non esse penlandam ex defectu formidinis, sed ex excellentia motivi. Quamquam etiam, motivum fidei, quantum ex vimotivi, non admittit ullam formidinem, sed non nisi ratione applicationis illius motivi.

DICES Secundò cum Amico. Scientia infusæ supernaturalis est à DEO, ut causa particulari, à qua non minùs implicat infundi falsum, quàm implicet ut actus fidei fallat.

RESPONDETUR. Concesso hoc. Nego certitudinem objectivam non esse majorem in fide: quia hæc non spectatur penes præcisam exclusionem falsi, sed penes excellentiam ipsiusmet motivi, modumque excludendi falsi, qui in Veritate prima, longè est nobilior. Nec videtur probabile, quod si DEUS concursu supernaturali concurreret cum Petro ad credendum Joanni, quòd ille assensus, sit æqualis certitudine objectivâ, ipsi Actui Fidei Divinæ.

DICES Tertiò cum eodem. Ad utrumque actum concurrat Auctoritas Dei, licet ad actum fidei immediatè, ut motivum formale: ad actum autem scientiæ infusæ non nisi mediatè: nam hoc ipso quod ad illam DEUS concurrat ut Causa particularis, interponit suam Auctoritatem, ne tali actui possit falsum subesse & ne falsitas tribuatur Deo, ut Causæ particulari.

RESPONDETUR. Eo casu interponere Deū suam Auctoritatem non per modum motivi, sed per modum principii productivi. Si autem non interponit suam Auctoritatem per modum motivi: hoc ipso non habebitur æqualis Veritas objectiva, quæ desumitur à motivo.

Neque valet quod dicit. Ideò motivum scientiæ per se infusæ, quamvis sit certum, fundare æqualem certitudinem, quia movet intellectum, ut applicatum per lumen infallibile, infusum à Deo, ut causâ particulari; Non inquam valet, quia illa applicatio, est in genere causæ efficientis; hîc autem non queritur de infallibili-

tate oriunda ex parte causæ efficientis, sed non nisi motivi.

ASSERO Secundò. *Actum scientiæ infusæ posse magis certificare subjectum, præ actu fidei.*

RATIO. Quia potest majori lumine penetrari vis motiva in circumstantia principii supernaturalis, quàm penetraretur eliciendo actum fidei. Ergo & magis certificare subjectum.

ASSERO Tertiò. *Actum scientiæ per Accidens infusæ, non esse tam certum, certitudine objectivâ & entitativâ, quàm fidem.*

RATIO ex dictis: quia motivum fidei est excellentius, nec proficiscitur actus fidei à principio, ex sua ratione fallibili. Potest tamen actus scientiæ infusæ ex parte subjecti magis certificare; quia & magis penetrari illius veritas, inclusa in motivo.

QUÆRES Secundò. *An assensus fidei sit certior Visione Beatificâ?* Esse certiore docuit Cajetanus, esse autem æqualis certitudinis docet Amicus, Lugo, Koninck.

ASSERO Primò. *Visionem Beatificam esse æqualem fidei, certitudine objectivâ.* Quia idem utrobique motivum certitudinis, nempe Veritas prima: Idem autem seipso non potest esse certius.

ASSERO Secundò. *Quamvis in Visione Beatificâ immediatè nobis applicetur Veritas prima, per fidem non nisi mediante revelatione creatâ, non obest hoc, quominus æquentur se certitudine.*

RATIO quia persona Verbi communicatur Humanitati, mediante Unione aut dispositionibus: naturæ autem Divinæ per itenditatem: & tamen non est major dignitas Personæ increatæ terminantis Naturam Divinam, præ se, terminante Naturam humanam: quia dignitas hæc est eadem. Ergo in Visione Beata & fide erit æqualis certitudo: quia ab eadem Veritate prima petibilis.

ASSERO Tertiò. *Visionem Beatificam ex parte subjecti, adferre majorem certitudinem.*

RATIO, quia certitudo subjectiva desumitur ex penetratione motivi, quæ indubiè major in Beatis, circa Veritatem primam.

DICES ex Ripalda disp. II. num. 69. Fides superat certitudine quamcunque notitiam naturalem etiam intuitivam. Ergo etiam deberet superare Visionem, præsertim cum Visio Beata majoris & minoris claritatis capax sit, ita ut ejus claritas remitti possit: Imò potest DEUM cum Creatura confundere, sicut interdum Visio sensus & intuitiva, confundit hominem cum Leone.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia nobiliori motivo innititur fides præ scientiâ, non autem præ Visione. Et licet possit esse major & minor Visio Beata, non tamen unquam excludendo identitatem sui motivi cum fide, & retinendo semper rationem intuitivâ beatificantis. Negatur etiam Visionem posse confundere Deum & Creaturam: quia hoc ipso non foret

Visio Beatifica ut supponitur: nam notitia, quæ non beatificativum seu Creaturam, ac beatificum, attingit, non est beatificativa.

QUÆRES Tertiò. *An actus fidei naturalis, cum actu fidei infusæ, sit æqualis certitudinis?*

ASSERO Primò. *Illum actum fidei Naturalis non habiturum æqualem certitudinem entitativam, & ratione principii desumibilem.*

RATIO. Quia certitudo entitativa, desumitur à principio essentialiter determinato non nisi ad actus certos; assensus autem ille, non oriretur à tali principio: quia oriretur ab intellectu, qui non essentialiter determinatus, non nisi ad assensus certos, quam determinationem dicit principium actus fidei infusæ.

ASSERO Secundò. *Illos duos actus, habituros æqualem certitudinem objectivam.*

RATIO, quia assensus ille uterque, eandem Auctoritatem Divinam respiceret tanquam motivum: à motivo desumitur certitudo objectiva.

ASSERO Tertiò. *Assensum illum Naturalem, comparatè ad alios assensus naturales, fore certiores.*

RATIO, quia & assensus fidei infusæ, comparatè ad alios actus naturales, est certior. Ergò & dictus actus erit certior: quia ex una parte eidem motivo innituntur; ex altera parte nos qui differentias actus naturales & supernaturales non percipimus, ab utrolibet æquè certificamur.

DICES Primò cum Lugone. *Illum actum esse quidem magis firmum, propter maiorem adhesionem ad objectum, quam ad objecta ficta, non tamen esse æquè certum, quia non habet æqualem repugnantiam intrinsecam cum falsitate, quam repugnantiam habet actus fidei infusæ.*

RESPONDETUR. Si per repugnantiam intrinsecam intelligatur repugnantia ratione Entitatis, Ordinis principii, in hoc sensu non habet æqualem certitudinem assensus ille fidei naturalis, cum assensu fidei infusæ: si autem per repugnantiam intrinsecam cum falsitate, intelligatur, quasi objectiva & ratione motivi desumibilis certitudo, hæc erit æqualis; quamvis concedi possit, quòd pluribus titulis non possit esse falsus assensus fidei Divinæ, quamvis uterque non possit esse falsus; supposito quòd eidem revelationi innituntur. Ad eum planè modum, quo pluribus titulis repugnat homini esse Chymæram quàm lapidi, eo quòd lapis non nisi esse participet, quòd repugnat Chymære; homo autem, & esse, & vivere, & sentire, & ratiocinari; quorum singula, sunt exclusiva Chymære. Nilominus nec lapis nec homo, potest esse Chymæra.

DICES. Secundò cum Ripalda disp. II. num. 55. *ut assensus ille naturalis sit intrinsecè verus, non sufficit moveri ex Auctoritate infallibili*

Dei, sed etiam connecti in individuo, cum testimonio ipsius re ipsa existente. Ergò.

RESPONDETUR. Ut assensus ille, etiam ex parte principii sit infallibilis, nõ sufficere ut moveatur Auctoritate infallibili, secus ut sit certissimus non nisi ex parte objecti; ad quòd sufficit certissimo motivo moveri, & illud re ipsa, testari Deum.

DICES Tertiò cum eodem. Reliqui assensus naturales obsecuri, ut opinativi & probabiles, non sunt certissimi. Ergò neque hi.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia priores illi non respiciunt objectum certissimum, secus actus fidei Naturalis innitens Divinæ revelationi: idque motivum suum penetrando, illi, que firmissimè adhaerendo.

DICES Quartò cum eodem. Assensus Naturalis non potest connecti cum objecto supernaturali: connecteretur autem cum objecto supernaturali, si esset cum testimonio Dei supernaturali intrinsecè connexus.

RESPONDETUR. Negando illum actum esse intrinsecè à parte principii connexum, cum vera non nisi revelatione. Deinde assensus Naturalis non potest connecti cum objecto connexione supernaturali proportionis, potest tamen connecti connexione mobilis & moti, potest enim actus Naturalis moveri motivo supernaturali, & ipsa veritate prima.

DICES Quintò cum eodem. Dictus assensus non est dignus, etiam pari adhesionem firma voluntaria intellectus, quæ assensus scientificus dignus est: quia is assensus re ipsa non est intrinsecè cum objecto connexus, sicut est scientificus.

RESPONDETUR. Assensum scientificum majori entitativæ certitudine certum esse, præ fide naturali: hoc ipso enim non esset assensus scientificus, si non neceretur cum objecto: actus tamen fidei naturalis, ex suppositione factæ revelationis, habet maiorem objectivam certitudinem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Lugo. Si detur aliqua cognitio evidens evidentiæ Metaphysicæ, ad eò convincens, ut non sinat intellectum dubitare vel non assentiri; certè tunc fideles, credentes super omnia, fidei objectum, non habent animi firmum adhaerendi rebus creditis, etiam contra id quòd rali notitiâ cognoscunt.

RESPONDETUR. Quòd fideles non habent humanum absolutum: quia posita suppositione impossibili, non proditur in actum absolutum: habent tamen actum firmum conditionatum; actusque ille non potest quidem prudenter, imperari tanquam absolute faciendus à voluntate: quia absolute faciendus non cadit sub objectum

prudenciæ supernaturalis, cadit tamen sub conditione faciendus.

ADDO. Quod ille Actus non sit futurus fidei, neque enim de hoc ulla exstat revelatio, quod credendum sit etiam contra evidentiam Metaphysicam, Deusque in sua revelatione possibilia involvit, nec attendit de facto ad ea revelanda, quorum impossibilitas vel possibilitas, ex nostris conceptibus pender. Quod si ille actus non est actus fidei, non est necesse ut illum antecedit evidentia motivorum credibilitatis; quæ certè haberi non potest contra evidentiam Metaphysicam; elicietur ergo ille actus non nisi ab intellectu, si fuerit necesse cum auxilio supernaturali, ponderante ipso intellectu dignitatem motivi fidei, & attollente, ultra dignitates aliorum motivorum.

OBJICITUR. Secundò A pari.

PRIMA Paritas est. Fideles non præferunt fidem iis, quæ per Visionem Beatificam intuentur. Ergo neque præferent, evidentibus Metaphysicè.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu Antecedentis, utroque est eadem dignitas motivi, quæ non habetur in casu consequentis.

SECUNDA Paritas est. Una veritas non est major aliâ. Ergo neque una certitudo major aliâ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia majoritas veritatis non habetur, unde attollatur, stat enim in præcisa conformitate cum objecto, seu ejus attingentia. Habetur autem, unde defumatur majoritas certitudinis ex digniore motivo. Quanquam non pauci negant Antecedens.

TERTIA Paritas est. Unum impossibile non est magis impossibile aliò. Ergo nec una certitudo certior aliâ.

RESPONDETUR. Antecedens non convincit. Disparitas etiam dari potest: quia impossibile est quid negativum, in Negativis autem, non datur præcisè intentio, nisi ut ita dicam ratione aliùs, ratione formæ oppositæ. Jam autem certitudo, est quid positivum, unde potiore jure, majoritatis capax.

OBJICITUR. Tertiò à Lugone. Quamvis justus diligat DEUM per charitatem super omnia absolutè, non est tamen promptus ad habendum odium Dei, vel mentendum, si per impossibile id Deo placeret, ille enim casus est chymæricus, & non comprehenditur sub universalitate dilectionis Dei super omnia. Sic etiam chymæricum est, proponi per fidem id, cujus oppositum est evidens Metaphysicè.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia suppositio Antecedentis circa illud odium, non tantum est impossibilis, sed etiam tollens seipsam: vellet enim Deum amare super omnia, ut supponitur, & non amare super omnia, odien-

do: Si autem est tollens seipsam, non potest esse objectum prudentiæ supernaturalis. Jam autem in casu Consequentis, est quidem suppositio impossibilis, non tamen tollens seipsam, adeoque fundans prudens dictamen, de præferendo. Metaphysicæ, motivo fidei. Quamvis autem talis actus non exigatur à fidelibus, parum refert, quia multi sunt actus laudabiles, qui non exiguntur.

OBJICITUR Quartò. Id magis est certum, de quo ne dubitare quidem quamvis per actum indeliberatum quisquam potest. Jam autem de rebus fidei, saltem indeliberatè dubitari potest.

RESPONDETUR ex S. Thoma quæst. 4. art. 8. Dicendum, inquit quod illa dubitatio, non est ex parte actus fidei, sed quoad nos, in quantum non plenè assequimur per intellectum, quæ sunt fidei. Quod ipsum exponitur. Duplex dubitatio intervenire potest. Prima quæ sit fundata in objecto & ex meritis objecti. Secunda fundata non nisi in capacitate & defectuositate subjecti. Dubitatio orta ob merita objecti, arguit in objecto defectum certitudinis, non arguit orta ex subjecto: quia hæc, potest etiam circa certissima, principare dubitationem, ex non intellectis verbi gratiâ terminis. Quia verò dubitatio in fide, oritur non nisi ex parte subjecti, & non secundum merita objecti, non enim meretur DEUS ut dubitet de ejus dictis, sit ut hæc dubitatio, nullo modò noceat certitudini fidei: oritur enim ex excellentia objecti, quod est Veritas prima, ad quam defectuositas nostra, in illa ipsa noscenda, non accedit.

INSTABIS. Certitudo quæ non meretur assensum, nisi ex imperio voluntatis, non est tanta, ac certitudo, quæ est ex exigentia præcisa objecti; & tamen assensus fidei, oritur non nisi ex imperio voluntatis: assensus Metaphysicus, ex exigentia objecti.

RESPONDETUR. Quando præbetur assensus non nisi ex imperio voluntatis, ita exigentibus meritis motivi, non erit illa tanta certitudo, ac quæ habetur sine tali imperio. Ceterum si hoc imperium interveniat propter defectuositatem subjecti, non potentis pervadere ad motivum in seipso spectandum, poterit illa certitudo esse major, si cætera sint paria: hoc autem est in fide.

OBJICITUR Quintò. Assensus fidei non est certissimus: quia dantur assensus qui non sunt certissimi intra fidem, quod ipsum probatur, quia assensus qui exhibetur objecto revelato propter primam veritatem, non est æquè certus, atque assensus, qui exhibetur ipsimet veritati primæ: quia veritas prima, habet se per modum principii: assensus autem Principiorum, certior est assensu Conclusionum; quod fundatur in illo Aristotelico principio: propter quod unum quodque tale, & ipsum magis.

(i) 3

R. L.

RESPONDETUR. Principia assensuum naturalium, certiora esse Conclusionibus secus Principia assensuum supernaturalium. *Ratio* quia in assensibus naturalibus alia est ratio assentiendi principiis, alia Conclusionibus; ratio assentiendi principiis naturalibus, est ipsorum evidentia in illismet ipsis inclusa. Jam autem ratio assentiendi Conclusionibus, est alia, nempe, connexio quæ talis, cum illo principio. Unde etiam in Logicis dicitur, quod assensus principiorum sit assensus secundæ operationis; assensus autem Conclusionis, sit assensus tertiæ operationis, qui assensus, etiam motivis, inter se distinguuntur. E contra in assensu fidei ratio assentiendi principio eadem est quæ ratio assentiendi objecto revelato: quia huic principio, quidquid Deus dixit credendum est quia dixit; assentior, propter Ly DEUS dixit. Rursus assentior Incarnationi, quæ est objectum fidei & subjectum Conclusionis fidelis, propter idem principium, quia DEUS dixit. Quod si utrobique propter eandem rationem assentiendi assentior, & idem assumo, pro motivo assentiendi principio, ac pro motivo assentiendi objecto, fit ut in rationibus assentiendi non sit distinctio, adeoque differentia nulla, in ratione formali. Quod si utrobique est eadem ratio formalis assentiendi: fit ut uterque assensus, sit æquè certus.

Ut autem salvetur quomodo hoc quidem verè sit principium, & hoc verè non principium, quamvis utrobique sit eadem ratio assentiendi; hoc inde petendum: quia scilicet de ratione principii est, assentiri illi non propter aliud. Jam autem ipsi Ly DEUS dixit, assentimur propter ipsummet Ly DEUS dixit. Jam autem assensus qui exhibetur huic verbi gratiæ objecto, datur Trinitas, exhibetur propter aliud, nempe propter: quia DEUS dixit. Casu verò quo assentimur, DEUM esse verbi gratiæ, quamvis veritas prima, quæ est motivum assensus, sit idem cum esse Dei; assentimur tamen illi esse Dei propter aliud: quia non attenditur hic ad identitatem realem objecti & motivi; sed ad hoc, an ipsi termini quæ tales, sint sibi ratio assentiendi. Illud principium: Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis, debet accipi cum moderatione; aliàs ipsa albedo magis disgregaret visum, quàm paries albus. In hoc sensu ergò solum procedit, quod rationi formali propter illammet ipsam & immediatè, competat illud prædicatum, de quo agitur, sicut immediatè propter ipsummet DEUS dixit, assentimur ipsi DEUS dixit; quod autem sit Incarnatus, non assentimur immediatè propter Incarnationem, sed quia DEUS dixit.

INSTABIS Primò. Etiam inter articulos fidei intervenit præsuppositio unius ante alium, & sic creditio, quod DEUS creaverit mundum præsupponit, quod sit DEUS. Ergò falsò assen-

mitur, non credi objecta, propter connexionem: Si autem credentur propter connexionem, non æquè omnia creduntur, ut antedictum.

RESPONDETUR. Inter articulos fidei dati connexionem quoad esse, sed non præcisè quoad moveri, motu debito fidei; nec pro ratione, quod creaverit, assumetur, quod sit, sed quod dixerit.

INSTABIS Secundò. Assensus exhibitus evidentie motivorum credibilitatis non est assensus certissimus. Ergoneque assensus exhibitus objecto fidei, erit assensus certissimus, quia hic posterior pender à priori.

RESPONDETUR. Assensum fidei pendere ab assensu motivorum præsuppositivè; non autem tanquam à ratione formali; hinc licet ipsa motiva credibilitatis non fundent assensum certissimum, modò illum fundet veritas prima, fiet adhuc assensus certissimus, ex suppositione motivi certissimi, & accedet imperio voluntatis, proportionatum motivo assensum imperantis. Sicut approximatio præsupposita ante ignotionem, quamvis non habeat vim ignendi, sufficit, quod illa reperiatur, in ipsomet igne tanquam causa: ita etiam, licet motiva credibilitatis non mereantur assensum certissimum, sufficit quod illum mereatur veritas prima.

INSTABIS Tertiò. Ponamus Ethnicum Philosophum converti, in quo præsupponebatur ante, demonstratio, de existentia Dei: idem fidelis factus, credit eandem existentiam, nec potest magis assentiri assensu fidei, quod DEUS existat, quàm assensus fuerit per suam demonstrationem; non enim potest credere plùs Dei existere, quàm Dei existentiam, cum sit idem objectum. Ergò vel fides non est assensus certissimus, vel non est certior, quàm sit demonstratio Metaphysica.

RESPONDETUR. Tam demonstratio, quàm assensus fidei, spectari potest vel secundum objectum cui conjungitur assentiendi, vel secundum rationem assentiendi: priori illi non convenit majus & minus, quia objectum, seipso certius esse non potest: si autem spectetur secundum rationem assentiendi, hæc potest esse magis & minus certa, quin idem sit seipso certius poteritque esse certior fides ratione motivi, præ illa demonstratione.

OBJICITUR Sextò. Potest voluntas imperare assensum objecti non revelati, æquè firmum, ac revelati, ut patet in Hæreticis. Ergò fides, non est assensus certissimus.

RESPONDETUR. Non fore illum assensum æquè certum ex parte objecti & motivi, de quo, hic quaeritur.

OBJICITUR ex Ripalda disp. II. num. 40. Idèò fides est certissima per nos, quia magis repugnat DEO fallere, quàm humanæ scientiæ, idque

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom 1. et 2.
D. VI

idque ob dignitatem excellentioris motivi; sed hoc non convincit: quia licet Deo repugnet magis fallere quam scientiæ falli, potest esse par, scientiæ ac fidei, repugnantia falsitatis: quia etiam magis repugnat Deo fallere quam fidei falli, quod ipsum probatur: quia fides potest falli, quamvis DEUS non fallat: quia potest concipi fides, quod assentiatur revelationi verè non existenti, quin DEUS re ipsa fallat: quia DEUS nihil testans seu revelans, fallere non potest.

RESPONDETUR. Negando posse concipi fidem assentiri revelationi non existenti, & tamen ex objecto, (de quo hic quæritur) moveri veritate primâ. Equè autem DEUS & fides ratione objecti & motivi falli non potest: quia utrobique eadem reperitur veritas prima.

DIFFICULTAS II.

An fides moveri possit revelatione falsâ?

Sensus tituli est. An DEUS possit falsum revelare? seu aliter, quam se res habeat: de quo consule Valentiam hic disp. 1. quæst. 1. punct. 3. Koninck disp. 10. dub. 1. Lugo disp. 4. sect. 2. Pontium disp. 21. quæst. 4. Amicum disp. 2. sect. 8. & alios.

Punctum Difficultatis 1.

Potestne DEUS de absoluta potentia mentiri?

UT decidatur, an possit DEUS revelare falsum, quærendum erit universaliter, an possit mentiri?

DICENDUM est. Deum de absoluta potentia, non posse mentiri consequenter nec falsum revelare: atque adeo nec fidem moveri à revelatione falsa. Est conclusio non tantum contra Armenos, & Priscilianistas, qui censent DEUM interdum mentitum fuisse, sed etiam contra Holcor, Gabrielem & quosdam alios, qui Catholici cum sint; docent nihilominus, de potentia absoluta, DEUM mentiri posse, quamvis non de ordinaria. Idem sub aliis terminis: Nempe posse esse revelationem non veram, docuit Cardinalis Petrus de Aliaco, Adamus, Almainus, omnes apud Ripaldam de Ente supernaturali disp. 51.

PROBATUR Primò. Autoritate ad Hæbr. 6. cum dixisset Apostolus Deum sue pollicitationi addidisse juramentum, subdit: ut per duas inquit res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium haberemus; & tamen per oppositos possibile est mentiri DEUM: & sicut non dicimus, impossibile est DEUM de negare concursum ad peccandum, quamvis de potentia ordinaria, illum negare non possit, sic

nec dixisset Apostolus impossibile est DEUM mentiri, si de absoluta potentia mentiri posset. Et alio loco: *Fidelis inquit permanet, negare se ipsum non potest.* Ex quo sic urgetur. Impossibile est quemquam negare se esse, Ergò impossibile est, & DEUM mentiri: nam si mentiretur, per Apostolum, negaret se ipsum. Similia habet Dionys. c. 8. de Divinis Nominibus. Ambrosius c. 6. epist. 36. ad Chromat. *Nunquid inquit non mentitur Deus? Sed non mentitur, quia impossibile est mentiri Deum.* Similia habet Aug. lib. 2. de civit. c. 5. & lib. 2. de Symb. ad Catech. c. 1.

PROBATUR Secundò. Rationibus Auctorum. Tum quia ut ait Amicus, DEUS peccare non potest. Ergo nec mentiri: peccaret enim si mentiretur. Tum quia ut ait Valentia, Contradictionem implicat ut is mentiri possit, qui habet summam & infinitam auctoritatem ad persuadendum aliis, id esse verum, quod ipse dicit: talis enim auctoritas debet excludere omnem formidinem in credendo, non excluderet autem, si mentiri DEUS posset. Tum quia ut ait Lugo mendacium est intrinsecè malum, & ex iis quæ ideo sunt prohibita quia mala; quod supponit S. Thomas hic quæst. 110. art. 3. Ergo à Deo committi non potest.

PROBATUR Terriò. Si Deus posset mentiri etiam de potentia absoluta; & esset Deus ut supponitur, & non esset: quia non esset infinitæ perfectionis: major enim est perfectio, non posse etiam de absoluta potentia mentiri: sicut major est sanctitas, non posse etiam de potentia absoluta peccare. Jam autem si Deus non esset infinitæ perfectionis non esset Deus: nomine enim Dei, venit ens infinitæ perfectionis. Idem sic ulterius proponitur. Implicat contradictionem veritatem esse mendacium. Ergò & veritatem primam mentiri. Ergo & Deum. Antecedens probatur, Quia & esset illa veritas ut supponitur, & non esset: quia mendacium esset; & sicut implicat hominem esse chymaram; ita implicat veritatem esse mendacium, cum utrumque definitionibus differat. Secunda illatio probatur. Tum quia par est ratio huius, ac prioris illationis. Tum quia mendacium illud factum à Deo, esset actus Dei; si esset actus Dei; esset ipsemet Deus, quod est absurdum; & sicut veritas ut sic, non potest esse mendacium; ita nec veritas prima, potest esse mendacium; quod ipsum in hoc fundatur: quia de cujus ratione communi, est non posse esse tale, ejus nec ratio particularis potest esse talis. Et sic si implicat, hominem esse bovem, implicabit etiam Petrum esse bovem: prædicata enim sua essentialia ratio communis, defert ad particulare. Hinc si veritas ut sic, non potest esse mendacium, nec veritas prima poterit esse. *Neque valet si dicas:* Ratio communis animalis non potest esse rationale, & tamen homo qui est parti-

culare animal potest esse rationale. Ergo etiam quamvis veritas ut sic non potest esse mendacium; non sequitur veritatem primam, non posse mentiri. Non inquam valet: quia alia est hæc propositio: De essentia est rationis communis animalis, non posse esse rationale, & alia hæc est: Non est de essentia rationis communis animalis, esse rationale. Hæc posterior est vera; prior autem falsa. Quod si prior est falsa; poterit restringi animal per rationale; si autem esset vera, nunquam posset restringi: quia verò est de essentia veritatis, non posse esse mendacium; hæcque propositio est vera: sit ut nulla particularis veritas, possit esse mendacium. Tum quia ex eo quia sanctitas ut sic non potest esse vitium; bene inferitur amorem Dei non posse esse vitium. Ergo & in præsentī idem dici poterit.

Et hæc probant, Deum etiam de absoluta potentia mentiri non posse. An autem possit falsum dicere per alium, missis aliorum rationibus per hoc resolvī debet: quia si etiam per alium falsum diceret, faceret actionem dissonam naturæ intellectuali, quod argumentum infra pertractabitur.

OBJICIUNTUR Primò. Authoritates Scripturæ Genes. 4. Timenti suam necem Caino respondet Deus: nequaquam, fiet; & tamen postea occisus est à Lamech. Multi etiam Sancti Spiritu Dei afflati, mentiti sunt.

RESPONDETUR. Non dixisse Deum, non occidendum Cainum, sed non occidendum impunè. Alii etiam negant eundem fuisse Cainum, qui est occisus à Lamech. Quando verò Genes. 22. cæteroqui Spiritu Dei afflatus Abraham, dixit: Ego & puer, postquam immolaverimus revertemur ad vos: non est mentitus Abraham; quia putabat filium suum reducendum ad vitam, viā aliquā DEO notā; qui etiam præcepit, ut sua uxor diceret se sororem Abraham; ita enim, ex usu Orientis, appellabantur uxores. Jacob quando se dixit primogenitum, dixit se primogenitum non generatione, sed dignitate, quam jam emerat. Subdit Koninck regulas explicandi Scripturam in hac materia. *Primam.* Deum multa prædicere, non nisi sub conditione & comminativè. *Secundam.* Sæpè cum dicitur DEUS aliquid prædicere, non nisi permittit, per hellenismum loquendo. *Tertiam.* Sæpè Scripturam adhibere tropos; ut cum Joannes dixit, Libros non posse capi à mundo, de Christi factis; hoc etiam notat quod Sancti viri, non sint semper locuti ex instinctu speciali Dei. Auctoritates Patrum explicari debent per hoc, quòd nomine mendacii, intelligant amphibologiam, de qua infra.

OBJICITUR Secundò. Potest Deus dispensare in homicidio ut dispensavit cum Abrahamo in occisione filii; potest dispensare in furto ut dispensavit cum Israelitis, cum mandavit acci-

pere in aures apud Ægyptios. Potest in fornicatione dispensare: quia mandavit Oseæ uxorem fornicationum. Ergo etiam saltem de potentia absoluta poterit dispensare in mendacio. Ergo etiam & sibi illud permittere.

RESPONDETUR. Missis aliorum rationibus, disparitatem quoad illa priora duo, esse; quia si Deus mentiretur, non esset infinitus in perfectione ut dictum supra; cujus oppositum sequitur, si non haberet potestatem in vitam & fortunas hominum; Item si posset dispensare in mendacio, dispensaret in hoc faciendo, cum quod essentiali contradictionem habet, ex prædicato, veritatis, per essentiam. Non habet autem Deus essentiali contradictionem, ne de vita hominum & fortunis liberè disponat. Cum Oseæ non dispensavit ut fornicaretur, hoc enim est intrinsecè malum; sed eam quæ fuit fornicata ut legitimè sibi copularet, mandavit: deditque illi Deus pro sua parte jus in illud corpus, de quo, debebat Oseæ ex consequenti, conjugaliter contrahere. Unde non dedit illi Deus jus ad accedendum ad non suam, nec dedit jus, accedendi affectu merè libidinoso.

OBJICITUR Tertiò. Revelavit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, & tamen posset illos privare beatitudine. Ergo & posset non implere suam promissionem. Ergo & mentiri.

RESPONDETUR. Conformiter ad dicta in 1. par. Quòd revelaverit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, non quomodocunque sed dependentè à sua voluntate. Si dependentè à sua voluntate, reliquit titulum, ut sine mendacio, possit absolute oppositum facere.

INSTABIS. Potest Deus præcipere actum falsum, ut si aliquis putaret, ad defensionem proximi, esse necesse mentiri: tunc enim obligaretur ad mentiendum. Ergo & ipse Deus, mentiri posset.

RESPONDETUR. In illo casu, adesse obligationem ortam ex ignorantia. In Deo autem illa locum non habet. Addit Ripalda, sicut illic non est ex objecto honestas in mendacio, sed ex sola apprehensione errantis; ita nec est in te præceptum de mentiundo. Sed tantum est Major de amando proximo. Minorem autem sibi subsumit, ipsemet errans.

Universaliter autem ea cadunt sub dispensationem, mandatum, vel exercitium Dei; quando dispensatio, imperium, & exercitium, est consonum naturæ intellectuali; licet alicui in particulari sit indebitum, vel ejus potestatem excedens, potest à Deo dispensari, mandari, exerceri. Consonum autem est naturæ intellectuali, ut disponat de rebus & vita Supremus Princeps, sed non est consonum naturæ intellectuali, contra mentem ire: quia est opponere se, suo maximo bono, hoc est propriæ menti, & deicere se à gradu propriæ dignitatis & excellentiæ.

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tbm. A. C. Z
D. VI

lentia, cui competit pro regula agendi, non nisi veritas: per mendacium autem, assumitur id, quod non est regula agendi.

Punctum Difficultatis 2.

Potestne DEUS infundere qualitatem erroris?

POSSE infundi creaturæ habitum erroris docet Valquez, Arriaga, Hurtadus Lugo citat. Sect. 3. Ripalda hic disp. 4. num. 37. Pontius & alii. Negat uterque Suar. & Recent. quidem tract. 7. de anima disp. 3. num. 352. Koinck citat. dub. 2. Amicus citat. Sect. 5. & favet Oviedo Controv. 3. num. 12.

DICENDUM est. *Accipiendo errorem pro qualitate habituali; quæ est principium actuum errandi, ad illum non infundendum, non obligatur Deus ex veracitate.*

PROBATUR Primò. Quia præcisa productio principii noscendi aliquid, non est locutio; alias productio animæ, vel intellectus, si foret potentia distincta; productio item præcisa speciei impressæ, foret locutio: hæc enim omnia sunt principia locutionis. Sed illius erroris productio, esset præcisa productio principii noscendi erroneæ: in hac enim suppositione loquimur: Ergo productio illius, non est locutio. Ergo ne illam producat Deus, non obligatur titulo veracitatis: quia veracitas, extenditur non nisi ad locutiones. Respicit hoc argumentum definitionem Locutionis, quæ debet esse, manifestatio conceptus directi ad alium; quæ prædicata, non competunt principiiis noritium.

PROBATUR Secundò. Quia qualitas illa, esset error ut supponitur. Rursus error quæ talis, non est mendacium; cum in multis committatur sine mendacio. Quod si ille error non est mendacium, ad illum non ponendum, non obligabitur Deus ex veracitate; siquidem ex veracitate obligatur, ad non ponendum contrarium veracitati, quod est mendacium; error autem ille non est mendacium.

PROBATUR Tertiò. Illo errore nec mentiretur Deus: quia illo errore non erraret, & quantumvis foret ille error mendacium, tamen non mentiretur tunc Deus: nullum enim ipse in se actum errandi haberet. Non etiam illo errore mentiretur creatura: quia nemo sibi ipsi mentitur. Ergo ille error nullo modo esset mendacium. Ergo nullo modo oppositus veracitati. Ergo nec Deus ad illum non producendum, obligaretur ex veracitate.

DICENDUM Secundò. *Quamvis ad non ponendum illum errorem non obligetur Deus ex veracitate: nihilominus illum implicat poni à Deo.*

PROBATUR Primò. Quia & posset poni à Deo, & non posset; posset quidem ut supponi-

tur: non posset autem: quia quod participat rationem communem non ponibilium per se à Deo, illud non potest poni à Deo: haberet enim impossibilitatem positionis sui, ex ratione generica. Sed error habet rationem communem non producibilium per se à Deo; quod ipsum probatur: quia ratio dissoni naturæ intellectu-ali quæ tali, est ratio communis non ponibilium à Deo. Si enim quæretur, cur peccatum à Deo poni non possit? pro ratione reddi potest ejus objectiva malitia, nempe dissonantia ad naturam intellectualem quæ talem. Sed etiam error dicit dissonantiam ad naturam intellectualem quæ talem. Tum quia est defectio naturæ intellectualis, in sua intellectualitate se exercentis, ad non intelligentem quodammodo: errans enim non intelligit illud, quod intelligere se putat. Tum quia sicut morbi & defectus, sunt naturæ animalis quæ talis, dissonum; quid ita & error, est deformitas naturæ intellectualis quæ talis. Tum quia præcipuum & principale quod intendit natura intellectualis per naturam, est attingentia veri; cui quia opponitur error, fit, ut sicut opponitur præcipue intento à natura intellectuali; ita opponatur etiam ipsi naturæ intellectuali; præcipue, cum sicut malum, est dissonum voluntati; ita error intellectui.

RESPONDEBIS. Dissonantiam quam trahit secum peccatum, repugnare naturæ intellectuali quæ tali. Jam autem error, non est dissonantia trahens secum peccatum.

CONTRA. Tum quia nego solum dissonum peccaminosum, dicere dissonantiam ad naturam intellectualem; probarique id debuisset. Tum quia ut dicebam, si de ipso peccato quæretur, cur poni non possit? pro ratione redditur, ipsa dissonantia ejus ad naturam intellectualem quæ talem. Hinc fit ut illa dissonantia, etiam non restrictè ad peccatum, dicat rationem non ponibilis à Deo. Tum quia etiam illud agere, Deo, foret peccaminosum, quia interveniret tunc actus voluntatis in DEO, producendi aliquid per se dissonum naturæ intellectuali; & quidem tunc, cum Deus ad illud producendum, non determinatur à causa secunda.

PROBATUR Secundò. Quia de Deo perfectissimum conceptum formare debemus, tribuendo illi omnes perfectiones possibiles. Ergo debemus dicere essentiale illi esse, ut non possit producere per se errorem. Quod si essentiale illi erit non posse producere errorem; implicabitur illum producat: quia essentis contravenire non potest. Jam autem quod formando perfectissimum conceptum de Deo, debeamus dicere essentiale illi esse, ut non possit producere errorem, hoc inde suadetur: melior est ista perfectio indeceptivitat, quæ est principium absolute ad non decipiendum, tam se quam alios: sicut major est impeccabilitas, quæ impedit ne Deus peccet, & ne alios faciat peccare. Jam autem

autem sicut perfectio est non posse decipi; sic etiam perfectio in genere indeceptivitas, est non posse decipere. Indubiè item perfectio, quæ est non posse decipi, & decipere, maior est perfectione, quâ, quis, non possit decipi ipse. Nam illa prior, continebit & hoc, quod est non posse decipi; & insuper hoc, quod est non decipere alios: quæ perfectio Deo non competere, si posset per se producere qualitatem errandi, seu facientem errare.

RESPONDEBIS Primò. Quod Deus decipi non possit, proficiscitur hoc ex eo prædicato, quia est veritas prima in cognoscendo; nulla autem est perfectio, ex qua deberet pullulare in Deo, ne possit decipere vel producere errorem.

CONTRA. Indeceptivitas ipsa, est perfectio, quæ non est ratio, cur accenseri non possit in serie, infinitarum Dei perfectionum.

RESPONDEBIS Secundò. Major esset perfectio, si nec per accidens concurreret ad peccatum, & tamen non sequitur quod non debeat concurrere ad peccaminosum actum. Ergo nec sequitur quod non debeat producere per se errorem.

CONTRA est. Tum quia, est signum à posteriori, non esse hoc maiorem perfectionem in Deo: quia de facto novimus illum etiam ad actiones peccaminosas concurrere; non novimus autem per se illum producere errorem; ex altera parte non posse illum producere errorem, arguunt dicta. Tum quia si Deus non concurreret ad actus peccaminosos, deficeret in illo ratio causæ universalis, quæ est manifestissima perfectio: deficiente autem vi, deceptivâ creaturæ, vel faciente errare, non deficeret perfectio manifesta. Præcipue autem quia ad taxandum an aliquid spectet ad omnipotentiam Dei; prius debet ostendi, illud non implicare, cum possibilitas absoluta antecedar respectivam, seu in causa; non ostenditur autem deceptivitas, vel vim faciendi errorem, esse aliunde in Deo possibilem. Tum quia non desinit Deus esse causa universalis, quamvis per se non possit producere peccatum. Ergo nec desinet esse causa universalis, quamvis per se non possit producere errorem. Ad rationem enim causæ universalis sufficit vel per se, vel cum alio ponere ponibilia.

PROBATUR Tertiò à Congruo. Quia si id negetur Deo, magis exaltabitur Deus: quia magis ab imperfectione ostendetur alienus, & ex altera parte, nihil obstat.

DICENDUM Tertiò. *Actum erroris quo v.g. concipiatur cælum esse lapideum; & hoc esse in mente Dei, talem inquam actum erroris, implicat à DEO infundi.* Est Conclusio contra de Lugo. Præter autem fundamenta immediatè allata, Insuper

PROBATUR Primò Conclusio. Quia tali actu, & non mentiretur Deus ut supponitur, & men-

tiretur: quia diceret aliter quàm habet in mente: in mente enim non habet cælum esse lapideum; & tamen diceret tunc cælum esse lapideum, diceret inquam; quia tali conceptus efformatione, non implicat DEUM loqui; & de facto consimili efformatione loqui putari potest in ecstasi vel revelationibus. In quibus si illa locutio est vera, estque locutio, etiam in præsentem erit locutio, licet falsa.

PROBATUR Secundò. Infusione illius actus & non loqueretur Deus mentiretur enim: & loqueretur, quia ille conceptus haberet conditiones requisitas ad loquendum ab ipso Lugo disp. 1. Sect. 11. quia non tantum aperit audienti rem, sed etiam obiter manifestat conceptum internum quem habet Deus de illo objecto; intercedit etiam ordinatio mentis divinæ: quia intercedit in efformatione conceptus, quo Deus manifestat in ecstasi suam mentem, etiam in præsentem intercedet ordinatio.

RESPONDEBIS Primò. Eodem jure poterit dici, infusio Metaphysicæ, locutio divina, & Angelus concurrens per modum objecti cum altero Angelo ad visionem suæ substantiæ. Ergo si prædictis non competit locutio, nec in præsentem competit.

CONTRA disparitas est. Quia ad locutionem essentialiter requiritur, manifestatio conceptus ordinata ad alium: ex simplici autem infusione Metaphysicæ, vel concursu Angeli, non habetur manifestatio conceptus, nec ordinatio.

RESPONDEBIS Secundò. Illam efformationem ita se habere, sicut se haberet ille actus, quem Deus infunderet, quo cognoscitur Deum habere scientiam infinitam, & tamen hic actus, non foret Dei locutio.

CONTRA. Quia etiam ille infusus actus foret locutio, si fieret intentione non quomodocunque manifestandi conceptum, sed prout est in mente, & cum titulo ordinantis, quæ omnia in præsentem habentur.

RESPONDEBIS Tertiò. Quod efformatio conceptus, interdum sit locutio, interdum non.

CONTRA. Non est ratio cur in præsentem casu, dicta efformatio non sit locutio, & tamen supponitur illam fore mendacium.

PROBATUR Tertiò à Convenienti. Quia quamvis non possit implicancia ostendi in infusione talis actus, tamen nisi nos premat convictiva ratio, negandum id erit: ut adstruamus fidem nostram & revelationem esse certissimam. Quod ipsum probatur. A posteriori bene colligimus, Deum non posse esse mendacem: eo quod fides, nutaret, dubitando, An Deus potentia absolutâ non sit usus ad mentendum. Ergo etiam bene arguimus Deum non posse infundere actum, quod cælum sit lapideum; & id in mente esse Dei, ne quis addubitet, quod hic actus infusus, Deus est trinus, & est id in mente

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom. I. c. 2
D. VI

mente Dei; ne inquam dubitet, quòd sit similis priori.

Fundamenta pro qualitate erroris:

Objicit Primò Lugo. Quia eo casu Deus non mentiretur, nec loqueretur per illum actum: quod autem sit causa erroris, non repugnat: quia error non est malus moraliter, sed physicè: Sicut aliæ qualitates, quas Deus causat in homine. Imò errorem causat Deus verè & propriè, quando homo per causas naturales decipitur: nam qui causat id ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, dicitur propriè idem causare.

RESPONDETUR. Si res sit de actu de quo Conclusionem tertiã, Negatur illo actu non locurum Deum, nec mentiturum. Si autem sit res de præcisa productione qualitatis erroris; illa productio, ut dictum, non repugnat Deo, titulo veridicitatis, sed aliis, de quibus supra. Quod autem dicitur errorem non esse malum moraliter; si ly moraliter supponat pro ly peccaminosum vera est propositio: si autem per malum moraliter, intelligatur, quodcunque dissonum naturæ intellectuali quæ tali, quæ dissonantia appellatur moralitas objectiva, Nego in hoc sensu, errorem, non esse malum moraliter. Quamvis autem Deus causet errorem in homine per causas necessarias, non probatur, quòd per se, eundem causare possit: quia causando illum cum aliis principijs, faceret ut causa universalis: per se autem illum infundendo, faceret ut causa particularis. Jam autem multa non potest Deus facere ut causa particularis, quæ facit cum aliis; ut comproducendo actionem peccaminosam, actum vitalem &c. Et qui causat id, ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, tunc propriè dicitur esse causa illius; quando illam causam producit ex intentione effectus, quantum est ex se, & quando illa causa habet se per modum instrumenti: ut cum ex mandato sit occisio, & cetera similia; non tribuetur autem producenti causam effectus, si sine hac intentione, producat causa. Et ita non est causa occisionis innocentis, qui conficit tormentum: nam agens intellectuale, ut illi tribuatur aliquid tanquam causæ particulari, debet agere tanquam agens intellectuale; adeoque ex intentione finis. Jam autem Deus non intendit errorem, nec causæ, sunt instrumenta Dei, ut erret creatura.

Objicit Secundò. Idem DEUS potest conferre appetitum sensitivum, licet ille per causas naturales excitet concupiscentias illicitas. Ergo & habitum erroris infundere poterit.

RESPONDETUR. Negando consequentiam: quia appetitum sensitivum infundit DEUS ad exigentiam naturæ animalis; consequenter non est adhuc illius causa particularis. Jam

autem habitum erroris DEUS per se causans, ad nullius creaturæ exigentiam illum produceret; consequenter esset illius causa particularis, & quidem tanquam alicujus dissoni naturæ intellectuali. Rursus in casu Antecedentis non committitur quidquam per se dedecens naturam intellectualem ei que dissonum: quia primò & per se ordinatur appetitus sensitivus ad bonum sensibile delectabile; quod non est malum per se, nec dicit vel malum animalis vel malum naturæ intellectualis, ad quam quæ talem, nullo modo spectat. Jam autem infundendo errorem; infunderet aliquid per se malum, quia per se dissonum naturæ intellectuali, quæ sola, posito errore, malè habet.

INSTARI potest Primò. Errorem esse decentem objectivè & materialiter, non autem indecentiã morali; potest autem Deus velle indecentiam materialiter, quando hîc & nunc, non habet malitiam moralem, ut constat in eo, qui ob ignorantiam comedit die jejunii.

RESPONDETUR. Ut aliquid DEUS tanquam causa specialis producere non possit, sufficit quod sit objectivè malum. Sic Deus non potest producere prædeterminationem necessitantem ad peccatum, quamvis tunc prædeterminatus non peccaret, errorque ille non foret moraliter malus, hoc est peccaminosus creaturæ: esset tamen moraliter malus, hoc est participans de moralitate objectiva mali, quam dicimus esse dissonantiam. Quanquam ex dictis, Deo producenti errorem, esset ille error malus moraliter, faceretque DEUM peccare.

INSTARI potest secundò. Si DEUS non posset esse causa particularis erroris, nec poterit esse monstri, vel cæci; cum non minus sit contra intentionem naturæ, uno oculo carere, quam si monoculi non nisi nascerentur.

RESPONDETUR. Concedere aliquos non posse esse DEUM causam particularem monstri. Per nos disparitas sit. Cum monstrum vel esse monoculum, non habeat specialem dissonantiam ad naturam intellectualem quæ talem, fundatque rationabile Dei dominum de membris creaturarum & habitudine, extendere se poterit ad hæc omnipotentia Dei. Jam autem error, habet specialem dissonantiam ad naturam intellectualem, quæ talem, ad quam quæ talem non spectat vel claudum vel monoculum: & insuper non fundat majus rationabile Dei dominum super creaturam, sicut non fundat, si determinet ad peccatum.

INSTARI potest tertiò. Quod non inveniatur quoad hoc differentia, quando DEUS ut causa particularis quidquam facit, ac quando per causas necessarias, (quas ipse cum illa determinata virtute facit) idem producit: Nam sicut non magis DEUS debet verum dicere, quando per se ipsum immediatè loquitur, quam si per alios loquatur, quos ad loquendum deputavit: ita

non

non minùs tribueretur Deo effectus, qui sequitur necessariò ex causis secundis à Deo factis, quàm qui à Deo solo immediatè fierent.

RESPONDETUR. Quæcunque, est differentia cur DEUS seipso actum peccaminosum producere non possit, quamvis illum cum creatura producat concurrente: eadem differentia est, cur errorem per se producere non possit, possit comproducere. Ad eum modum, quo, pes rectus, non potest per se producere claudicationem, potest cum pede curvo. In quibus omnibus hæc est differentia, quia scilicet, si aliquis faciat non nisi ex determinatione causæ defectibilis, non tribueretur indefectibili effectus; præcipuè si se habeat per modum causæ universalis: secus si id faciat causa indefectibilis, sine determinatione à causa defectuosa. Produceret autem DEUS, illam qualitatem, sine ulla determinatione à creatura. Rursus non satis explicat hæc objectio, quomodo DEUS cum determinata virtute, producat causas, per se ipsum non nisi ad cauandum errorem determinatas: Nam hanc determinationem, nec intellectus habet; nec evidentia sensuum; quæ licet fallat interdum; non est causa per se producta à Deo, sed ad exigentiam causarum secundarum, & insuper non est determinata ad errorem; cum saltem in prima apprehensione, possit deservire ad veritatem. Prima enim apprehensio, ut dictum aliàs non potest esse falsa. Prima Paritas allata non tenet, quia illa falsitas quam DEUS mediante alio narraret, tribueretur Deo, tanquam causæ principali. Casu autem quo non nisi mediis causis secundis producat errorem, non tribueretur Deo error, tanquam causæ principali, sed tanquam causæ universali.

OBJICIT Tertiò Pontius, quod etiam attingit Lugo. Ille error, si non posset produci, quia haberet aliquam imperfectionem physicam aut moralem. Neutrum horum suadet. Non haberet imperfectionem physicam impediendam Deum à sui productione: quia DEUS multa physicè imperfecta potest producere; nec etiam moralem: quia in tali errore, non est imperfectio moralis peccaminosa.

RESPONSUM. In errore esse imperfectionem physicam non quâ qualem; sed cum titulo dissonantiae, ad naturam intellectualem quâ talem; ita autem imperfectum, nego à DEO posse per se produci: est etiam illic imperfectio moralis, jam explicata.

OBJICIT Quartò Ripalda num. 38. Deus est causa principalis illius actûs, in quem confert per se auxilium supernaturale: quia auxilium supernaturale, est specialis concursus Dei, & eo constituitur Deus causa specialis actûs moralis boni; at in actum erroneum confert per se auxilium supernaturale Deus, ut ostenditur in exemplo prudentiæ infusæ, studiositatis supernaturalis, piæ affectionis, imperantis assensum revela-

tioni apparenti, necnon præmissæ supernaturalis concurrentis ad Conclusionem falsam.

RESPONDETUR. Confundi in hoc argumento duas formalitates; formalitatem causæ principalis, & formalitatem causæ specialis, cum inclinatione ex propria determinatione agentis. Sed quidquid sit de hoc: Negatur Minor. Negatur item prudentiam infusam, virtutem Studiositatis, dictamque voluntatem committere errorem aut aliquid dissonum naturæ intellectuali quâ tali, neque enim est illi dissonum operari prudenter, de quo supra, ubi de putatæ revelato. Ad illam instantiam de Præmissa suppono ex Philosophicis, quod illa physicè non producat Conclusionem; & quamvis physicè illam produceret, non esset Deus causa specialis erroris: quia illum concursum exhiberet, ad exigentiam causarum secundarum, & non cum inclinatione.

INSTAT Primò. Cognitio referens objectum contingens, est falsa ab existentia vel carentia objecti. Deus autem est causa per se entitatis cognitionis, & simul existentiae, aut carentiae objecti. Ergo est causa per se cognitionis falsa.

RESPONDETUR. Quando Deus aufert objectum, cuius ablatione, redditur cognitio falsa; non facit id intentione ut contingat error; sed ex aliis principiis à dominio suo in res creatas petitis, licet per accidens respectu Dei, ad illam subtractionem concursus, pro conservanda existentia objecti, sequatur error.

INSTAT Secundò. Cognitio ita est falsa, ut secundum se potuerit esse vera, terminans eandem causalitatem Dei: Sed quando est vera ab existentia objecti, Deus est causa per se cognitionis. Ergo, etiam quando est falsa: siquidem utroque eventu, terminat eandem causalitatem DEI.

RESPONDETUR. Utroque eventu intervenire eandem causalitatem Dei, sed non eodem modo & intentione applicatam: verum enim intendit Deus, non intendit quantum ex illo, falsum.

INSTAT Tertiò. Iudicium intuitivum, potest divinitus existere, non existente objecto: sicut potest existere apprehensio sensitiva; sed concursus miraculosus quem Deus præstat in tale iudicium falsum, constituit Deum causam specialem ipsius. Ergo Deus potest esse causa specialis iudicii falsi; imò illud iudicium potest conferre, per se, in affectus salutares moraliter bonos; & interdum efficacia auxiliorum, complectitur similes errores. Unde dicit Valquez, interdum errorem intellectus, esse gratiam per Christum.

RESPONDETUR. Casu quo Deus exhiberet concursum ad iudicium intuitivum absente objecto, exhiberet illud vel ad exigentiam causarum secundarum; ut si appareat, & non sit objectum:

R. P.
THE M L O L
Z I A N O W S K I
T o m . d e . Z
D . V I

atum: vel exhiberet illum, non ex intentione erroris; sed ex dominio suarum actionum, liberoque suo concursu: licet ad hoc consequatur per accidens error: qui non erit quidem per accidens ipsi cognitioni, vel causae erroris, erit per accidens illi dispositioni divinae, de suis concursibus. Error etiam causatus ad exigentiam causarum secundarum, potest esse ex gratia per Christum, non tamen error per se intentus à DEO.

OBJICIT Quintò Rozmer. Licet DEUS sit essentialiter omniscientia; tamen potest esse causa per se ignorantiae: quid enim impedit quominus auferat homini omnes species & habitus scientificos, quibus ablati homo redderetur ignorans. Licet item sit summa laetitia, potest esse causa tristitiae; & licet sit essentialiter vita, potest esse causa per se mortis. Ergò etiam licet sit essentialiter veritas, potest esse causa per se erroris.

RESPONDETUR. Quod attinet ad ignorantiam; posse aliquem dicere, quòd ignorantiae possit esse DEUS causa per se: quia illa quae talis, non est quid dissonum naturae intellectuali, quae tali: multa enim titulo hoc quia homines sumus, ignorare tenemur; & tamen huius quod homines sumus, est Deus per se causa. Conformer tamen ad supra dicta dici potest, auferente Deo illas species, non fore Deum causam per se ignorantiae, auferit enim ex alio titulo honesto, dominium suum concernente, licet postea subsequatur ignorantia. Tristitia etiam & Mors, possunt per se causari à Deo, quia non sunt quid dissonum, naturae intellectuali quae tali.

INSTAT idem. Deus potest specialiter concurrere ad deceptionem, quae unus homo alterum decipiat. Ergò etiam poterit concurrere specialiter etiam ad errorem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia in casu antecedentis, ageret Deus ad exigentiam causae secundae, volentis decipere; non ageret autem ita, in casu consequentis. Immerito etiam supponitur, quòd deceptio illa quae aliquis decipitur, quòd hodie sit festum, & audiat sacrum, quòd inquam illa deceptio, sit meritoria: non enim illa deceptio, sed affectus audiendi sacrum, est meritorius. *Ex quibus*

COLLIGITUR. Deum non posse esse etiam causam specialem infusionis habitus vitiosi, quem debeat vincere creatura.

Punctum Difficultatis 3.

Potestne Deus amphibologicè loqui?

LAtè de hoc tractat Koninck pluresque citat. disp. 10. dub. 3. & Lugo disp. 6. Sect. 5. Praejaciendum erit, an amphibologia sit licita? si enim sit illicita, impossibilis erit Deo, si licita; advertendum, an Deum dedecet: *hoc ut fiat.*

SUPPONO Primò. Duplicem esse amphibologiam. *Primam* quae committitur ratione verborum integrè prolatorum. *Secundam* quae committitur ratione verborum, non integrè prolatorum. Prior dupliciter committi potest, vel usurpando verba ambigua, ut Ajo te Aëacida Romanos vincere posse: vel usurpando voces in sensu ratori, ut cum dico: Praesens Pontifex est Petrus, intellige officio, non nomine.

SUPPONO Secundò. Quod sit objectum seu finis amphibologiae? Si enim sit finis ejusdem, aliter dicere, quàm sit in mente: verè finis illius erit idem qui mendacii, quia etiam mendacii finis est, aliter dicere, quàm sit in mente; quod si eundem finem habent mendacium & amphibologia, utrumque erit ratione finis vel ex objecto illicitum; quis ergo erit alius amphibologiae finis? Ratio dubitandi est, voluntas efficaciter duo oppositissima & contradictoria, simul, velle non potest, non potest autem ostendi, quomodo in amphibologia duo opposita nolit voluntas; quia velle manifestare mentem, & velle non manifestare mentem, sunt duo oppositissima; utrumque autem hoc vult voluntas amphibologifandi. Vult enim efficaciter loquendo non mentiri; adeoque loquendo manifestare mentem. Si enim mentiri, est loquendo non manifestare mentem: non mentiri erit loquendo manifestare mentem. Ex altera parte etiam vult non manifestare mentem, idque efficaciter; quia ad hunc implendum finem, quaerit verba occultantia mentem. Uthæc ratio solvatur, expliceturque amphibologiae finis & objectum.

SUPPONO Tertiò. Quòd hi duo actus distincti sint. Vellem loquendo non manifestare mentem meam: & Nolo loquendo manifestare mentem meam. Prior est conditionatus, & applicabilis in circumstantiis, etiam inefficaci voluntati: alius autem, ex modo etiam significandi, est efficax, absolutus, & determinatam voluntatem indicat. Posterior ille actus involvit semper mendacium: prior autem actus, non involvit mendacium, conjungiturque amphibologiae. Ratio, quia ex una parte non vult absolute occultare mentem suam: si enim id vellet, uteretur potius mendaciis, quàm amphibologiâ. Ex altera parte optaret, non manifestare illam, hinc fit ut claris verbis non utatur. Porro sub illo actu conditionatè expresse: Vellem non manifestare clarè mentem meam, potest subintelligi & debet, hic alius actus, Nolo simpliciter occultare mentem meâ. Quod possit cum illo actu stare hic alius. Ratio. Quia cum actu conditionato, potest stare oppositus actus absolutus, ut si dicas vellem comedere carnes ferrià sextâ, si non prohiberet Ecclesia; nolò tamen comedere quia prohibet. Ergo etiam sub illo actu conditionato vellem non manifestare clarè mentem meam potest stare hic alius;

(k)

Nolo,

Nolo, simpliciter occultare mentem meam. Quod autem debeat sub illo conditionato & oprativo actu, involvi ille absolutus; nolo occultare absolute mentem meam; Ratio est, quia nisi hic actus habeatur, omnino sub amphibologia latebit mendacium; & à posteriori colligitur: quia prædicti actus absoluti, habetur effectus, nempe questio verborum amphibologicorum, & rejectio verborum mendacii. Propter hunc actum, illi conditionato annexum, salvatur, quomodo in amphibologia non committatur mendacium: est enim illic exclusio, (ut reflexio ostendit) mendacii: salvatur item, quomodo illic non velit contradictoria voluntas: quia contradictoria vera, debent esse ejusdem, de eodem, propter idem, & eodem modo; non eodem autem modo voluntas vult manifestare mentem: hoc enim vult non nisi actu oprativo: hoc autem, quod est non occultare absolute mentem, vult actu absoluto. Unde ulterius objectum amphibologiae non debet exprimi positivè, volo manifestare mentem meam: non enim amphibologians quereretur terminos amphibologicos; sed debet exprimi negativè, Nolo simpliciter occultare mentem meam. *Ex his jam suppositis*

Explicatur Finis & Objectum amphibologiae. Nempe quod veller eam utens non manifestare mentem suam; quantum vis nolit illam simpliciter occultare. Quæ explicatio vel ipsa praxi amphibologias usurpantium probatur; qui nec volunt simpliciter mentiri, & simul nolunt simpliciter occultare mentem suam, eique contravenire.

SUPPONO Quartò. Amphibologiam quæ verbis integrè prolatis committitur, esse cum ratione licitam. Ratio quia in illa non committitur mendacium; & non intelligens illa verba, suæ ignavia & insolentia id imputare debet; nec est dissonum naturæ intellectualem altiori modo operari, quam possint attingere ordinariæ capacitates. Dixi cum ratione; quia provisâ est à natura locutio, ut manifestet mentem, accommodetque se audienti; si cætera sint paria. Unde nec consonari quisquam debet græcè, si auditor, non intelligat græcè.

SUPPONO Quintò. An amphibologia sit licita, quæ sit ratione verborum non integrè prolatorum, quam appellat Oviedo Contr. 3. num. 40. intereticentiam; dubitant Authores. Ponunt illam licitam Valentia, Lessius, Toletus Sanchez, illicitam Lugo, Soto, Cajetanus, Azor Ripalda dif. 4. num. 68.

SUPPONO Sextò. Intereticentiam interdum esse talem, ut non componat cum verbis externis orationem integram. Ratio, quia aliàs nunquam diceretur mendacium. Nam si quis diceret non est ita, non mentiretur, subintelligendo, ut tibi dicam. Interdum etiam componit eandem orationem cum verbis externis; datur

enim figura quæ appellatur Apophorepesis quæ reticentia est, quæ sententiæ inchoatæ cursus, revocatur, ut inde pars ejus aliqua non dicta intelligatur; hocque etiam habet illa oratio Vergilii. Sed motus præstat componere fluctus, in quibus aliqua sunt quæ exprimuntur, & tamen non committitur mendacium; estque illic conjunctio verborum externorum cum internis. Quod etiam fit dum prudens Auditor colligit ex verbis prolatis, alia internè tacent. Imò hoc videtur fecisse aliquoties Christus, ut cum dicebat, quod de hora judicii ne quidem filius hominis sciret, supple, scientiâ communicabili. Seipsum item non ascensurum ad diem hunc festum, & tamen ascendit; intèdò remendo, non ascendam manifestè; sed in occulto.

SUPPONO Septimò. Ut colligatur, quando potest oratio interna, componere eandem cum externa; advertendum erit easdem voces materialiter acceptas, ratione variarum circumstantiarum alium sensum, licet non obviè facere; ita ut ipsæ circumstantiæ sint æquivalenter signum locutionis internæ; ut cum circumstantiæ ostendunt verbum *Est* lumi pro edit; & verbum absolvo, vel pro solutione corporis, vel pro solutione peccatorum, vel offensæ intelligi. Hinc consequenter tunc oratio interna cum externa potest componere unam orationem, & mendacio eximere verba dicentis, quando circumstantiæ æquivalent signo & locutioni, quamvis illæ circumstantiæ, non sint voces obviæ & passim penetratæ: quam sententiam video etiam docuisse Oviedo, Contr. 3. num. 44.

ADDO. Quod commodius dicatur circumstantiis quasi vocibus æquivalentibus mentem dicentis internam explicari; atque per hoc vitari mendacium: quàm si dicas, ex eo vitari mendacium quia prudens colligit alium sensum, sub verbis latere. Ratio. Quia prudentia audientis, nullo modo ingreditur locutionem, quomodo ergo illam eximet à mendacio? Cumque mendacium teneat se à parte loquentis; etiam id quod facit ne sit mendacium, debet aliquid esse, tenens se à parte loquentis. *His suppositis,*

DICENDUM est. *Posse Deum loqui amphibologicè etiam per intereticentiam, modo explicat.* Probat. Quia DEUS mentem suam omni illo modo exprimere potest, qui illicitus non est, aut inde decens naturam intellectualem, quæ talem: est enim infinitus in locutiva, adeoque omnes in ea perfectiones continens. Sed amphibologia & intereticentia explicata, non est illicita. Ergo eam DEUS usurpare poterit.

OBJECIT Primò Koninck. Illa intereticentia non habet ullum sensum vel significationem veram. Ergo est mendacium illicitum. Antecedens probatur. Quia ut duæ locutiones unam integram componant, debet esse inter eas aliqua connexio, vel tanquam inter signum & signi-

& significatum, vel tanquam inter duas orationis partes, quæ tractim inter se junguntur; in præsentia autem nihil horum est, nec est unio inter illam locutionem externam & intereticentiam.

RESPONDETUR. Circumstantias externas, esse signum æquivalenter, licet non formaliter internæ locutionis, & per hoc signum æquivalens, uniri & explicari locutionem internam seu intereticentiam.

OBJICITUR Secundò ex Lugò. Veracitas obligat quidem ad conformanda verba menti, sed non ad conformandam mentem cum mente; debemus ergo comparare verba ipsa cum mente, & videre ex una parte voces externas, cum sua significatione; ex alia mentem loquentis, & considerare, an verba exprimant id, quod est in mente; quomodo autem exprimunt si ponitur intereticentia?

RESPONDETUR. Illa verba si sumantur in circumstantiis, in quibus plura significant, quam dicunt, exprimere mentem loquentis.

OBJICITUR Tertiò. Tota obligatio veracitatis, est, ad conservandam vitam humanam & commercium politicum; quod æquè nutaret, si licita esset intereticentia.

RESPONDETUR. Ita ad convictum politicum attendendum est, & cum salvandum, ut fervetur jus secreti, quod facile extorqueri posset, si illicita foret intereticentia; nemoque tenetur abstinere ut plus significet quam dicatur, quantumvis ex ignavia, aliquis non penetret; ita etiam in præsentia, ingentibus ipsis circumstantiis ad notitiam, quod ingererent verba, si ponerentur.

OBJICITUR Quartò Ripalda. Eiusmodi locutiones quæ sunt cum intereticentia sunt mendacium: locutio enim constituitur significatione externa verborum.

RESPONDETUR. Locutionem formalem humanam, constitui locutione externâ, sed non locutionem æquivalenter, quæ pendere potest à circumstantiis, ut cum plus significamus quam dicimus.

OBJICITUR Quintò. Possemus dubitare de fide, an non DEUS aliquid reticuerit in revelatis.

RESPONDETUR. Quod non. Ratio quia pænes Ecclesiam est infallibilis assistentia Spiritus Sancti, explicativa circumstantiarum revelationis, si forte quæ essent æquivalens locutio; præcipue autem: quia in explicandis altioribus theoriis præceptionibusque morum, dissonum esset naturæ intellectuali, intereticentias frequentare; ex quo titulo obligatus est DEUS, illis abstinere in rebus fidei.

INSTABIS. Licet DEO amphibologia. Ergò & mendacium.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia in amphibologia nulla est dissonantia

ad naturam intellectualem secus in mendacio.

DIFFICULTAS III.

An cognitio supernaturalis omnis, sit nonnisi essentialiter vera?

Ripalda de ente supernaturali ponit disp. 58.

An Cognitio supernaturalis possit esse falsa ex natura rei? & 59. An saltem potestate DEI absolutâ? Priorem thesim negat; de posteriori iudicium suspendit, ad quas etiam disputationes, remittit se hic disp. 10. Sect. 1.

DICENDUM est. *Possibilem esse cognitionem supernaturalem, & tamen nonnisi probabilem.*

PROBATUR Primò. Quia nulla implicantia.

PROBATUR Secundò. Possibilis est actus prudentiæ supernaturalis. Ergo & iudicium supernaturale probabile; nam etiam iudicium prudentiale, movetur rationibus probabilibus.

PROBATUR Tertiò. Opinari probabiliter, non est ratio dissona naturæ intellectuali creatæ, quamvis non sit perfectio naturæ ut sic intellectualis. Ergo non est ratio, cur illi elevativum supernaturale accedere non possit. *Aptatur in contra argumenta Ripalda.*

OBJICITUR Primò. Supernaturalitas sicut naturam cognitionis evehit supra naturam cognitionis naturalis, ita ejus proprietates celsiores arguit: prima autem eaque potissima perfectio cognitionis, est veritas, & ad præfens certitudo.

RESPONDETUR. Quod supernaturalitas evehat cognitionem naturalem, ratione ordinis non in gradu entis & perfectionis; hinc accedens supernaturale, est perfectius substantiâ naturali, ratione ordinis, non ratione gradus entis. Consequenter & probabilitas, erit perfectior ordine, præ certitudine naturali, licet non perfectione & gradu noscendi.

OBJICITUR Secundò. Ex conceptu virtutis intellectualis, quæ ex Aristotele verum attingit. Unde etiam opinionem negat esse virtutem; omnis autem cognitio supernaturalis, est actus virtutis supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando hoc sensu omnem cognitionem supernaturalem esse actum virtutis. Cur enim implicet opinio supernaturalis?

OBJICITUR Tertiò. Nihil est quod deturbet cognitionem supernaturalem à ratione certissimâ, si eam non deturbat in fide, ratio obscuri.

RESPONDETUR. Debilitatem motivorum, & concursum ab utraque parte pugnantium rationum, restringere cognitionem supernaturalem, ad formalitatem opinionis.

(k) 2

Objic-

OBJICITUR Quartò. Voluntas perficitur quidem affectu tendente etiam in bonum apparen-
s, secus intellectus: quia veritas cognitionis non sumitur ab apparentia objecti; sed à reali ejus existentia.

RESPONDETUR. Intellectum perfici primò à vero, prout est; sed minùs principaliter, perfici etiam à vero prout apparet, ut videre est in prudentia & ipsis opinionibus, quæ indubiè, meliores sunt errore.

OBJICITUR Quintò. Quiros in 1. par. disp. 4. num. 1. Actus supernaturalis, est specialissimè intentus à Spiritu Sancto, est formalis vel virtualis Dei locutio, est titulo suæ perfectionis supra vires naturæ; & tamen perfectio maximè necessaria cognitionis, etiam naturalis, est veritas. Omnis item actus supernaturalis, est debitus soli Deo: egregia verò Deitatis est laus, si sibi appropriet errorem, & si fides quæ inter actus supernaturales obscurior est, non potest esse falsa. Ergò nec ulla cognitio.

RESPONDETUR. Sicut datur cognitio certa & certior, ita dabitur minùs specialiter & specialissimè intenta à Deo: & ita habitus determinatus non nisi ad verum, erit specialissimè intentus: opinio autem minùs principaliter, ita, ut ei ratio specialissimæ conveniat in ratione ordinis, non autem in aliis formalitatibus. Negatur item, omnem actum supernaturalis cognitionis, esse vel formalem vel virtualem Dei locutionem, eritque adhuc actus opinionis egregia laus Dei in ratione ordinis, licet non æquando, alias perfectiones naturales; ut dictum supra in simili. Cumque de præsentī habitu constet ex revelatione & doctrina Patrum, illum esse certissimum, quæ revelatio non se extendit ad exclusionem opinionum supernaturalium, fit, ut adhuc illæ sint possibiles.

INSTAT. Omnis cognitio probabilis ex objecto est falsa vel vera. Ergo sicut Deus non potest esse causa erroris; ita nec probabilis notitiæ supernaturalis.

RESPONDETUR. Ex argumento sequi, saltem esse possibilem notitiam probabilem supernaturalem, quando ex objecto est vera. Deinde, potest dari notitia prudentialis supernaturalis, etiam si attento objecto ut est in se, res aliter se habeat. Ergo etiam in præsentī idem dici poterit.

DICENDUM est Secundò. *Possibilem esse cognitionem supernaturalem, quæ comparatè ad unum v. g. instans sit vera, comparatè ad aliud falsa.*

PROBATUR Primò. Quia in hoc nulla impli-
cantia.

PROBATUR Secundò. Ponamus ante instans Nativitatis Christi, elicere aliquem fidelem, hunc actum. *Christus nascetur*; posset velle illum continuare, aut posset etiam DEUS illum determinare, auxilioque suo elevare, ad continu-

andum hunc actum, etiam pro instanti quo iam Christus natus est: qui actus comparatè ad illud instans quo nondum natus est, verus erit. Ergo.

PROBATUR Tertiò. Quia si tales cognitiones supernaturales non darentur, etiam hæc cognitio; *erit extremum judicium*, non esset supernaturalis: quia etiam illa cognitio est falsa, comparatè ad instans, quod nondum erit judicium extremum.

DICENDUM est Tertiò. *Impossibile esse cognitionem supernaturalem, & tamen erroneam simpliciter.*

PROBATUR Primò. Quia impossibile est Deum producere hoc, quod est dissonum naturæ intellectuali quæ tali; id autem competit errori.

PROBATUR Secundò. Quia & componeretur cum gradu supernaturalis ille error; & non componeretur; componeretur quidem ut supponitur; non componeretur autem: quia defectibile ex conceptu suo, non sunt componibilia; summè enim oppositorum, non datur compositio; nec apparet, quomodo error & supernaturale possint comparari inter se, sicut perfectibile & perfectivum; error enim, non posset esse perfectivus. Non etiam supernaturalitas esset perfectiva erroris; cum ipse error supernaturalis, non aliquam elevationem, sed depressionem potius adferret.

PROBATUR Tertiò. Si comparentur inter se error naturalis & supernaturalis; vel esset major defectus error supernaturalis, vel non; non potest dici quod sit major defectus: quia supernaturale adfert perfectionem, quæ debet superare quancunque perfectionem naturalem in eodem genere ut ostendit inductio; non etiam posset esse major defectus: quia excellentior defectus, in ratione defectus, semper est quid turpius; & sic turpius est aurigari Neronem, quam simplicem colonum, turpius est si scientia actus erret, quam opinio. Cujus ulterior Ratio est quia præter defectum, qui se solo adfert turpitudinem, datur etiam turpitudine, ut ita dicam, victi prædicati excellentis, quod debeat impedire illum effectum, nec confundi illa conjunctione.

RESPONDEBIS Primò. Quod ille error in quantum supernaturalis est, sit minùs defectuosus, magis autem defectuosus in ratione erroris.

CONTRA. Quia ex hoc sequeretur aurigari Neronem esse magis nobile, quam colonum, in quantum Nero est quid nobilius. Rursus cum ille error non quomodocunque sit major; sed prout junctus supernaturali; sic sumptus trahit secum supernaturale. Ergo si quæ junctus est major, quæ supernaturalitatem importans, est major.

RESPONDEBIS Secundò. Errorem, esse quid, supernaturali extrinsecum, adeoque falsum entia-

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tbm. de Z.
D. VI

entitate supernaturalis, potentem continere.

CONTRA est. Quia etiam odio Dei, est extrinseca amabilitas Divina; & tamen hoc non obstante, odium Dei non potest esse supernaturale. Ergo præcisè ex eo, quòd aliquid sit ratione extrinseci, non sequitur conjugibile jam illud esse cum ente supernaturali. Deinde licet quid sit extrinsecum error cognitioni: quia desumitur ab objecto aliter se habente: non tamen hoc sensu est extrinsecum, hoc est realiter superadditum, ipsi entitati.

OBJICITUR Primò. Falsitas conveniens divinitus cognitioni, componitur cum conceptu primario & secundario cognitionis supernaturalis. Ergo non implicat cognitio supernaturalis divinitus falsa.

RESPONDETUR. Negando antecedens, ob rationes allatas, & licet quidem ille actus erroris supernaturalis, foret distinctus ab errore naturali, sed hoc ipsum subjectum negatur, posse dari errorem supernaturalem.

OBJICITUR Secundò. Potest affectus supernaturalis esse vitiosus. Ergo & falsus.

RESPONDETUR. Antecedens esse verum, quando est extrinseca malitia illius actus vitiosi. Jam autem ratio dissoni, non est quid extrinsecum ipsimet errori. Supponitur autem quòd Deus dissonum naturæ intellectuali quæ tali, qualis est error, operari non possit.

INSTAT Ripalda. In casu antecedentis non solum mediâtè, potest ille actus esse malus, in quantum scilicet ab actu malo referretur in finem malum, verum etiam immediâtè: quia ipse immediâtè à Deo pro suo libitu prohibitus, fieri potest, contra prohibitionem divinitam.

RESPONDETUR. Prohibitionem illam reddituram illum actum, non nisi extrinsecè malum: quia hoc est intrinsecè malum, quod ipsum in entitate manens, non potest fieri benè: hoc autem non competeret illi actui. Ea quæ subdit de duratione visionis beatæ; alibi soluta, hoc tantum addo. Negando à scientia simplicis intelligentiæ præsentari in visione repugnantiam ad destrui: cum possit esse visio Dei temporanea: vel ad maximum repræsentat, non posse illam à DEO destrui sub conditione, si DEUS nolit: ad eum modum, quo in Angelis repræsentatur incorruptibilitas, si Deus nolit uti suâ potentia ad id.

OBJICITUR Tertiò. Potest existere cognitio supernaturalis potestate absolutâ Dei, non existente objecto, quoad repræsentat. Ergo & cognitio supernaturalis poterit esse erronea.

RESPONDETUR. Duplicem errorem distinguere; quendam simpliciter, & pro omni eventu, ut si quis dicat Deus non est trinus. Secundò error, qui respectu hujus quidem in-

stantis error est, respectu aliûs veritas: Prioris illius erroris non potest esse causa Deus per se; nec potest existere supernaturalis cognitio, ita errans: potest posterioris ordinis: expressèque docet Quirós, occasionaliter posse se Deum habere ad errorem, sed non determinando præcisè ad eundem; & ita etiam Deus, non dando gratias efficaces, utitur jure suo; licet illis non datis, sequatur per accidens peccatum.

OBJICIT Quartò idem. Cognitio supernaturalis non alligatur objecto extrinsecò immediâtè, ac per se; sed mediâ voluntate Divinâ. Deus autem potest negare existentiam rerum supernaturalium, quod negat existentiam naturalium. Ergo potest negare cognitioni supernaturali, existentiam objecti.

RESPONSUM, quod Deus possit negare cognitioni supernaturali existentiam objecti, si illa versetur circa aliquid contingens, consequenter erit adhuc vera respectu diversi instantis; nec erit tunc error: quia profilire in actum secundum, quem hic & nunc circumstantiæ deposcunt, non est errare. Negatur tamen posse Deum denegare concursum existentiam objecti necessarii, & quæ talis, attracti à notitia supernaturali, idque ob rationes allatas. Ex quo etiam regulari debet, qualinam apparenti revelationi, possit fieri assensus supernaturalis.

OBJICIT Quintò idem. Potest esse visio sensitiva intrinsecè supernaturalis, quæ tamen retineatur in absentia objecti. Rursus de facto in apparitionibus miraculosis, ita fit, ut faciat Deus fieri visiones referentes objectum, quod re verâ non est. Ergo etiam poterit facere idem, cum sensationibus intrinsecè supernaturalibus. Ergo & notitia supernaturalis, poterit esse erronea.

RESPONDETUR. In sensatione nullum propriè reperiri errorem, de quo hic agitur. Deinde non esset tunc Deus causa per se erroris, sed non nisi occasionaliter; apparitiones etiam illæ non sunt dissonæ naturæ intellectuali, quæ tali.

QUÆSTIO II.

De Obscuritate Fidei.

PRÆMITTO Primò. *Fidem esse obscuram.*

Ratio, quia id docet Scriptura & Patres, unde vocatur argumentum non apparentium, lucerna in caliginoso, enuntiaturumque est Patrum: Fidelis sum; nescio quod credo.

PRÆMITTO Secundò. *Obscuritatem fidei, ex alijs dictis, nullo modo posse habere rationem motivi,* & quamvis obscuritas conjungatur rationi formali fidei, ut si dicatur: formale fidei est veritas divina obscurè attestans: nihilominus obscuritas

(k) 3 non